

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Lenka Czepczor

***Rozšíření sociálních služeb prevence pro rodiny na
Jablunkovsku o odborné sociální poradenství s prvky rodinného
centra***

Bakalářská práce

vedoucí práce: Ing. Ester Danihelková

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci 15. 3. 2022

Lenka Czepczor

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce paní Ing. Ester Danihelkové za její vstřícné a trpělivé vedení v průběhu psaní práce. Srdečné poděkování patří celé mé rodině za velkorysou podporu ve studiu.

Obsah

Úvod.....	7
1 Problematika cílové skupiny.....	9
1.1 Informace o současném vývoji rodin z pohledu rodinné politiky státu.....	9
1.2 Oblast rodičovství	12
1.3 Rozchody a rozpady rodin.....	12
1.4 Stabilita rodin jako primární téma pro rodinné poradny	13
1.5 Potřeby rodin s dětmi v dlouhodobé nepříznivé sociální situaci.....	15
2 Charakteristika odborného sociálního poradenství s prvky rodinného centra (RC)	16
2.1 Význam poradenství.....	16
2.2 Model sociální služby odborného sociálního poradenství.....	17
2.2.1 Vymezení typických nepříznivých situací, na které služba OSP reaguje.....	18
2.2.2 Specifikace potřeb, na které služba reaguje.....	19
2.2.3 Činnosti služby	20
2.2.4 Optimální provozní doba.....	20
2.2.5 Optimální personální zajištění služby.....	21
2.2.6 Parametry kapacity	22
2.2.7 Minimální standard služby pro zajištění potřeb v území.....	22
2.2.8 Optimální výsledek práce služby směrem k uživatelům	22
2.3 Charakteristika rodinného centra (RC).....	23
3 Vhodné teorie a metody sociální práce aplikovatelné v rodinném odborném poradenství.....	25
3.1 Teorie sociální práce - Ekologický model.....	25
3.2 Metody sociální práce	27
4 Teoretická východiska projektového záměru sociální instituce.....	29
4.1 Charakteristika, cíle a plánování projektu.....	29
4.2 Právní forma založení RP.....	32
4.3 Dostupnost sociálních služeb v Moravskoslezském kraji prostřednictvím Krajské sítě.....	33
4.4 Financování projektu.....	34
5 Projektový záměr: Rozšíření sociálních služeb prevence pro rodiny na Jablunkovsku o odborné sociální poradenství s prvky rodinného centra.....	36
5.1 Popis výchozího stavu a zdůvodnění potřebnosti projektu	36
5.2 Cíle projektu a popis cílové skupiny	37
5.3 Stručný popis činností projektu.....	38
5.4 Popis cílové skupiny.....	38
5.5 Právní forma založení RP.....	39
5.6 Příjemce podpory	39
5.7 Aktivity projektu	40
5.8 Zdroj financování	41
5.9 Realizační tým, postupy řízení a časový harmonogram projektového záměru	41
5.10 Předpokládané náklady projektu	42
5.11 Rizika projektu.....	43

5.12 Publicita projektu	44
5.13 Udržitelnost projektu.....	45
Závěr	46
Bibliografie	49
Příloha č. 1 – Výňatek z komunitního plánu sociálních služeb území ORP Jablunkov.....	51
Příloha č. 2 – Výňatek z komunitního plánu sociálních služeb území ORP Jablunkov.....	52
Příloha č. 3 – Strom problémů	53
Příloha č. 4 – Logický rámec	54
Příloha č. 5 – Plakát	56
Seznam obrázků a tabulek.....	57
Anotace	58

Úvod

Cílem bakalářské práce je zpracování projektového záměru na vznik rodinné poradny s prvky rodinného centra, která na Jablunkovsku chybí a je s narůstajícími nestabilitou rodin ve společnosti potřebným nástrojem nabízející občanům bez vlastní schopnosti situaci řešit. Dle Komunitního sociálního plánování a souhlasu všech ORP Jablunkova je službou žádoucí.

„Současná česká rodina je křehká, ve srovnání s minulostí málo stabilní a malá. Pokud se dostane do těžkostí, je víc než dříve závislá na státu a jiných zdrojích“ (Matoušek a kol., 2013). Tato práce reaguje na velmi diskutované téma „krize rodin“, kdy dochází vlivem nestability vztahů k častým rozvodům, rozpadům rodin a vztahů. Jablunkovsko se potýká s vysokou mírou rozvodovosti. Na 132 sňatků připadá 51 rozvodů, což je 38,6%. Z toho až ¾ rozvodů je za účasti nezletilých dětí (statistiky nezachycují rozpady nesezdaných párů, proto se domníváme, že čísla jsou ještě vyšší). Příčin je velké množství. Jedná se zejména o křehkou stabilitu rodin, tedy neřešení narůstajících konfliktů v rodinách, nedostatečná motivace pracovat na nápravě narušených vztahů, konzumní způsob života založený na rychlé výměně nejen zboží ale i partnerů, či měnící se role žen ve společnosti (ty se stávají méně závislé na mužích, vzniká problém sladění práce a rodiny atp.). V důsledku toho jsou zúčastnění vystaveni velké sociální a emocionální zátěži a také v nemalých případech ekonomickému a materiálnímu nedostatku, kde se společnost potýká s problematikou samoživitelů a řešení nového bydlení.

Zároveň se ročně ocitá až 23 tisíc dětí, nejčastěji ve věku 5- 15 let, ve velmi stresující rodinné situaci (rozpad rodiny, rozvodová řízení, po rozvodová soudní opatření), která způsobuje jejich psychosomatické, výchovné a vzdělávací potíže, jsou častěji ohroženi alkoholem či drogami. Zcela negativně tedy ovlivňuje jejich budoucnost ve všech oblastech života.

Možnou podporou v řešení této problematiky na Jablunkovsku by mohlo být dostupné rodinné a párové poradenství, preventivní aktivity posilující správnou funkčnost rodin a preventivní spolupráce s již existujícími subjekty na území (tj. školami, farnostmi atp.) Rodinná poradna tak může pomoci řešit nastupující problémy včas, pracovat s dětmi při rozpadu rodin a také podporu párům během rozvodu či po něm.

Bakalářská práce vedla ke zpracování projektového záměru na základě reálných poznatků a informací, a proto může být nadále použita k podrobnému rozpracování a využita k realizaci projektu Rodinné poradny s prvky rodinného centra.

Tento projektový záměr se zabývá důležitými otázkami týkajícími se výše zmíněné problematiky a nabízí jejich řešení.

V první části se zabývá problematikou cílové skupiny. Dovídáme se informace o vývoji rodin z pohledu rodinné politiky, současné problémy rodin, statistiky o rozpadu rodin a vymezení tématu „stabilita rodin“, která je podstatným tématem pro rodinné poradny. Dále práce nabízí charakteristiku odborného sociálního poradenství a rodinného centra a model odborného sociálního poradenství, který slouží jako podpůrná šablona k optimálnímu nastavení a chodu služby. Dále práce zmiňuje teorie a metody vhodné pro aplikaci v OSP. Vybrala jsem teorii Ekologické perspektivy a poté metody sociální práce jako je práce s rodinou, jednotlivcem a komunitou. Nedílnou součástí práce jako projektového záměru je jeho teoretické vymezení, financování projektu atp. Poté práce přechází k samotnému projektovému záměru rodinné poradny s prvky rodinného centra. V přílohách je přehledně zpracovaný strom problémů, logický rámec a propagační materiály pro poradnu.

Práce se opírá především o dokumenty zpracované MPSV a Moravskoslezským krajem, čerpá informace z literatury věnující se plánování a řízení projektů (Rosenau, Vašečka a Doskočil), v oblasti sociální práce z publikací zabývajících se tematikou rodinných center (Matoušek, Stones). Projektová část pak vychází z podkladů požadovaných při žádostech o dotace.

1 Problematika cílové skupiny

Kapitola se především opírá o dokument MPSV, tzv. Zprávu o rodině z roku 2020. Uvádí hlavní oblasti rodinné politiky, podává informace, o které je možné se opřít při zpracovávání projektu na vznik rodinné poradny a pochopit tak potencionální překážky v dobrém fungování rodin. Kapitola hovoří o současném stavu rodin, jejich rozmanitých formách, malé stabilitě vztahů, příčinách častého rozpadu rodin a v neposlední řadě se zabývá i počtem dětí, které se s nelehkou situací musí vypořádávat. Nedílnou součástí jsou podklady z výzkumů a statistik.

1.1 Informace o současném vývoji rodin z pohledu rodinné politiky státu

V současné době procházejí české rodiny vzhledem k rychlému ekonomickému a sociálnímu rozvoji a dlouhodobým demografickým trendům velkými změnami. Hlavním dopadem je rostoucí diverzifikace¹ forem rodinného soužití, jakož i absolutní a relativní nárůst nerodinných forem soužití a osamělého života. Nestandardizace životních cest se projevuje rozmanitějšími formami soužití a změnami v partnerství a rodičovství a opakovaným vstupem do partnerství nebo sňatků (s tím souvisí větší nátlak na sladění rodinného života a zaměstnání, nároky na vzdělání či profesní život). Vznikají „křehká“ partnerství, jsou oslabené mezigenerační vztahy v důsledku rozpadlých partnerství (Zpráva o rodině 2020).

„Současná vládní koncepce rodinné politiky klade důraz na podporu sladování rodiny a zaměstnání, na podporu bydlení a na finanční podporu rodin, včetně snahy o eliminaci chudoby ohrožených rodin a potřebu hledání nových řešení v těchto oblastech. Hledání ideálních forem podpory stability rodiny je dále komplikováno opakovaně zjišťovanou diskrepancí mezi přetrvávající potřebou harmonických partnerských vztahů, pevného rodinného zázemí a pro-rodičovskými postoji na straně jedné a skutečnými formami soužití a turbulentními rodinnými drahami na straně druhé“ (Zpráva o rodině 2020).

¹ Mnohotvárnost, různorodost.

Klíčové oblasti, které jsou pro celkovou koncepci rodinné politiky podstatné, jsou demografická východiska, strukturální podmínky rodiny, pracovní a osobní život, bydlení, stabilita rodin a jejich institucionální podpora.

Demografická východiska ukazují, že počet sňatků a porodů se za posledních pět let zvýšil. Průměrný věk pro založení rodiny se stabilně pohybuje kolem 30 let. Zvyšování této hranice s sebou přináší zdravotní rizika. Rozvodovost v prvních letech po svatbě poklesla, ale rodina je stále velmi rozdělená. Přesná data také nejsou známa, protože nesezdaná manželství jsou méně stabilní a nejsou k dispozici žádné statistiky. Hlavními důvody rozpadlého vztahu jsou nevěra, problémy s komunikací a nedostatečná snaha problémy řešit. Počet a podíl takzvaných stříbrných rozvodů (tj. rozvodů starších párů nebo dlouhodobých párů) se výrazně zvýšil, což ovlivnilo stabilitu celé rodinné sítě (Zpráva o rodině, 2020).

Strukturální (finanční) podmínky jsou v posledních letech na vzestupu, rodiny zažívají zvýšení příjmů, s čímž souvisí jejich snadnější hospodaření. Přibližně jedna desetina české populace však stále čelí riziku příjmové chudoby. I u rodin s dětmi je riziko chudoby sníženo, a to i u neúplných rodin, avšak tyto rodiny stále nemají dostatek příležitostí k vytváření finančních rezerv, což je vystavuje vysokému riziku finanční nestability a snižuje jejich flexibilitu v jiných směrech a oblastech. Dluhy českých domácností nadále rostou a až tři čtvrtiny dluhů domácností tvoří půjčky na bydlení. V rodinách s dětmi tvoří bydlení a jídlo zhruba jednu třetinu celkových výdajů a více než polovinu v seniorských domácnostech (Zpráva o rodině, 2020).

Pracovní a osobní život je oblastí, kde se v poslední době rodiny snaží o rovnováhu. Tím se zvyšuje poptávka ke zvýšení pracovních příležitostí pro lidi svázané rodinnými povinnostmi. Vzniklým problémem v této oblasti je nedostatek času na rodinu. Podporu rodičů podpora proto vyžaduje součinnost mezi požadavky trhu práce, finanční podpory pro rodinu a k rozvoji kvality a dostupnosti různých typů služeb denní péče o děti (Zpráva o rodině 2020).

Pokud jde o **oblast bydlení**, domácnosti stále bojují se zhoršující se dostupností bydlení kvůli rostoucím nákupním cenám nemovitostí, rostoucím energiím a nájům. V České republice rostou energie a nájmy dvakrát rychleji než mzdy. Tato situace představuje velkou zátěž pro nové rodiny, osamělé rodiče a subjektivně chudé lidi. Nabídka bydlení střední třídy proto klesá a nerovnost v oblasti bydlení se prohlubuje. Ve srovnání s manželskými páry dokonce i nesezdaní lidé častěji uvádějí nedostatečný životní prostor a špatnou kvalitu životního prostředí. „*Je důležité zaměřit se i na prevenci ztráty bydlení.*“

Klíčová je snaha udržet osoby, a rodiny s dětmi především v bytovém bydlení, k čemuž by napomohl dostatek sociálních bytů. Resortní roztržitost je jeden z faktorů, které komplikují vytvoření propojeného systému nástrojů na podporu bydlení odpovídající (diverzifikovaným) potřebám současných rodin“ (Zpráva o rodině 2020).

Téma **stabilita rodiny a její institucionální podpora** se zabývá otázkou, jakým způsobem jsou rodiny schopny ustát ztráty či rozpady vztahů. Z ekonomického hlediska je rozpad celé rodiny pro ženy obtížnější. Příjem jednoho rodiče tak může být po ukončení partnerství zatížen poskytnutými půjčkami a splátkami půjček vzniklých během vztahu. Pokud se celá rodina rozpadne kvůli smrti jednoho z dospělých, pokles příjmů je výrazně snížen pozůstalostním důchodem. S ukončením soužití souvisí i změny podmínek bydlení. Nejběžnějším řešením při odchodu jednoho z partnerů je nájemní bydlení. Ve složité situaci se ocitají ti samoživitelé, kteří jsou nuceni vyhledat ubytování na ubytovnách, u svých známých či azylových domech. Když se rodina rozpadne, je obzvláště důležitá mezigenerační vzájemná pomoc. Prarodiče často poskytují bydlení, pomáhají finančně, ale také zajišťují péči o (malé) děti, čímž obvykle nahrazují nedostatečnou nebo žádnou účast druhého rodiče (Zpráva o rodině, 2020).

Stabilita rodiny (matka-otec-dítě a širší rodinná síť) závisí především na kvalitě rodičovského vztahu. Vzájemný vztah mezi rodiči po rozvodu již není založen na partnerství, ale na rodičovství. Důležitá je jejich schopnost spolupracovat při výchově a vzdělávání dítěte. Stabilita reorganizované rodiny je podmíněna také kvalitou vztahu s novým partnerem. Rodinná politika by se proto měla zaměřit na podporu těchto vztahů a pomoc osamělým rodičům překonat výzvy, kterým čelí (Zpráva o rodině 2020).

Podle psychologů páry často přicházejí do párové terapie příliš pozdě, přitom dle sociálních pracovníků, advokátů a soudců mnohdy přistupují k rozvodu příliš brzy, aniž by se předtím snažily své problémy účinně řešit. Úpravu péče o děti po rozchodu/rozvodu řeší páry většinou v emočně vypjaté fázi, mnohdy se dopouští chyb i z nevědomosti nebo špatné informovanosti. Ke zvládnutí rozpadu rodiny mohou přispět odborníci různých pomáhajících profesí, ale i průběh opatrovnického řízení, který dále neeskaluje rodičovský konflikt. Prvky modelu interdisciplinární spolupráce profesí zapojených do procesu řešení rodičovského konfliktu po vzoru Cochemské praxe nyní často aplikuje nebo se na jejich implementaci připravuje přibližně třetina soudů v České republice. Rodiče jsou vedeni ke znovupřevzetí své rodičovské odpovědnosti za osud dětí a k obnově konfliktem snížených rodičovských kompetencí. Důležitou roli hraje i edukace rodičů o průběhu opatrovnického řízení,

o potřebách a prožívání dětí, ale i o právní úpravě jednotlivých typů péče o děti po rozvodu (výlučná, střídavá, společná) (Kuchařová a kol., 2020).

1.2 Oblast rodičovství

Rodičovství chápeme jako úkol vychovávat děti k tomu, aby se z nich utvářely nezávislé dospělé osoby a měly trvalý vztah se svými pečovateli (rodiči).

V posledních deseti letech se míra plodnosti zvýšila z 1,5 dítěte na ženu na 1,7 dítěte. Nárůst v následujících letech byl způsoben zvýšením porodnosti ve 30. roku ženy. Za posledních deset let se průměrný věk, kdy matky rodí, zvýšil o necelý rok (z 29,3 na 30,1 roku) (Zpráva o rodině, 2020).

Párovým demografickým procesem k procesu porodnosti a plodnosti je potratovost. Od roku 1989 počet potratů rok od roku klesá, přičemž rekord v roce 2018 činil méně než 33 000, což je nejnižší bod v historii od přijetí zákona o potratech v roce 1958 a s tím související efektivnější plánování rodiny. Na stagnující počet spontánních potratů je však třeba pohlížet v kontextu zvyšujícího se věku žen při porodu, kdy se s věkem zvyšuje riziko zdravotních komplikací. Z hlediska rodinného stavu mezi ženami, které přijímají UPT (umělé přerušování těhotenství) od roku 2007, jsou nejvíce svobodné ženy, avšak dříve to byly ženy vdané. V roce 2018 připadlo na 100 narozených třetích dětí 49 UPT žen se dvěma dětmi, to znamená, že třetina těhotných žen se dvěma dětmi se rozhodla spíše pro UPT než pro narození třetího dítěte (Zpráva o rodině 2020).

1.3 Rozchody a rozpady rodin

Zpráva o rodině, 2020 zmiňuje, že v roce 2018 bylo rozvedeno ~ 24 000 manželství. Důvodem je pokles počtu sňatků v předchozích desetiletích, změna intenzity rozvodovosti jednotlivých délek manželství a prodloužení průměrné délky manželství na současných 13 let. Intenzita rozvodu klesá v prvních letech manželství, zvláště v prvních pěti letech po svatbě. Po více než 30 letech manželství se rozvodovost v posledních letech mírně zvýšila, což souvisí s odrůstajícími dětmi a jejich odchodem z domova (takzvaný syndrom prázdného hnízda). Při zachování intenzit rozvodovosti v jednotlivých délkách trvání manželství na úrovni roku 2018 by rozvodem skončilo 45 %.

Dle ČSÚ z roku 2019 se Jablunkovsko se potýká s vysokou mírou rozvodovosti, tj. na 132 sňatků připadá 51 rozvodů, což je 38,6%. Poměr rozvodů za účasti nezletilých dětí v roce 2018 byl až 75,5 %!

Ročně se v důsledku rozvodů ocitá až 23 000 dětí. Tato čísla ale nezohledňují rozchody u nesezdaných párů a rovněž nezohledňují manželské nebo partnerské svazky, jejichž existence je pouze formální, fakticky jsou však nefunkční. Rodiče dítěte sice žijí spolu v jedné domácnosti, ale tzv. „jen vedle sebe“ (Moravskoslezský Kraj, Střednědobý plán rozvoje MSK, 2020). K rozvodu za účasti dětí dochází nejčastěji mezi 5 až 15 lety. Jak již bylo zmíněno dříve, podíl rodin založených na neformálním soužití a rodičů samoživitelů se zvyšuje. Za jednu z výhod nesezdaného soužití lze považovat jednodušší rozchod, pokud vztah přestane fungovat. Pokud se partneři dohodnou, není nutné přistupovat k soudnímu jednání. Z tohoto důvodu některé (ne-li většina) těchto párů nejsou zachyceny statistikami (Zpráva o rodině, 2020).

1.4 Stabilita rodin jako primární téma pro rodinné poradny

Dle Střednědobého plánu MSK má z hlediska úspěšného a harmonického rozvoje jedince rodina jedinečnou funkci. Její funkce při uspokojování přirozených vývojových potřeb dítěte je nenahraditelná. Kromě významných přínosů pro společnost vybavuje jednotlivce jedinečným souborem funkcí, které jsou nezbytné pro kvalitu jejich života, včetně zvládnutí nepříznivých životních situací. Vzhledem k tomu, že rozvodovost je stále vysoká s tím, že rozpad ostatních rodinných forem není zachycený ve statistikách, se předpokládá, že rozpad rodin je ještě vyšší. Tato skutečnost velmi vážně ovlivňuje i velký počet dětí. V rodinné koncepci z roku 2017 jsou zahrnuta opatření podporující služby primární prevence a prorodinné aktivity v oblasti posílení schopností rodičů a partnerů.

Dnešní společnost klade vysoké nároky na schopnosti partnerů a rodičů. Pracovní a rodinná oblast jsou od sebe často odděleny. Pracovní vytíženost zabere velké množství času z celého dne. Rodiče jsou postaveni před výzvou, jakým způsobem tyto dvě oblasti sladit. S měnícím se postavením žen ve společnosti se mění i očekávání v rodičovských a partnerských rolích. Ženy se stávají méně závislé na mužích, kde ženy mohou žít své rodiny samy díky rozvinuté sociální politice státu. S tím úzce souvisí proměňující se role mužů a podoby otcovství. Ekonomické přínosy soužití jsou tedy oslabeny.

Od počátku 20. století jsou hlavními prvky manželství kvalita lásky a partnerství. Nosným prvkem manželství je od počátku 20. století láska a kvalita partnerského vztahu. „*Manželství či nesezdané soužití se nerozpadá proto, že by život v páru ztratil na hodnotě, ale spíše naopak. Partnerský život je natolik důležitý, že nelze připustit, aby byl polovičatý, neuspokojivý* (Dudová, 2008a; Matoušek, 2015d). *Ve společnosti dostatku a konzumu je často výhodnější nefunkční spotřebič či jiné předměty spotřeby vyměnit za nové. Tato filozofie se nezřídka přenáší i do řešení partnerských konfliktů, které vyžaduje významný objem času a energie. Ukončení vztahu se mnohdy zdá být (a někdy také je) snazší než se pokusit vztah „opravit“* (Zpráva o rodině, 2020).

Rozvod má významný dopad na všechny zúčastněné, zejména pokud se jedná o emoční a sociální oblasti života. Rozsah, v jakém se rozchod týká dospělých, závisí především na jeho důvodech, průběhu a schopnosti vyrovnat se s touto zátěží. Obtížnější je to tam, kde mají partneři děti. Partneři možná přestanou být, ale rodiče zůstanou. Je třeba dále komunikovat a být v kontaktu, což nám nedovolí zapomenout na předchozí životní fázi. Typickým průvodním jevem odloučení je aktivace původních rodin, např. v otázce kontaktu s vnoučaty, majetku rodiny. Rozchod rodiny přináší do života dětí výrazné změny. Každý konflikt v rodině způsobuje dítěti stres, strach, úzkost a často i pocit viny. Vnější projevy mohou být různé, od psychosomatických problémů, neposlušnosti až po zhoršující se školní prospěch, záškoláctví a alkohol, užívání drog atd. V rodinách, kde (trvale) chybí jeden rodič, dítě nemá mužský nebo ženský vzor, bývá ovlivněn jeho budoucí život. V oblasti vlastních partnerství má rozpad původní rodiny dopad i na jeho vzdělávání a s ním související kariéru. Odborníci z různých pomáhajících profesí mohou pomoci zvládnout rozpad z emocionálního a sociálního hlediska i průběh rozvodového nebo opatrovnického řízení, které nevyostřují rodičovský konflikt (Zpráva o rodině, 2020).

Jedním z faktorů, které činí rodinu nestabilní, může být finanční situace. Rozvod (rozchod) může mít až kritický dopad na materiální a ekonomické podmínky mužů a žen (např. rozdělení majetku, finanční úspory nebo dluhy a řešení potřeb bydlení a vybavení nové rodiny), proto tento problém proto nelze ignorovat.

V neposlední řadě je nutné věnovat pozornost důvodům a specifikům rozvodu v pozdějších fázích životního cyklu, tj. ve vyšším středním a vyšším věku, jejich vlivu na životní úroveň, možnosti mezigenerační solidarity (zajištění soběstačnosti) a rodinné vztahy (Zpráva o rodině, 2020).

1.5 Potřeby rodin s dětmi v dlouhodobé nepříznivé sociální situaci

Je potřeba výrazně podpořit preventivní aktivity zaměřené především na podporu rodin v jejich samotném fungování nejlépe před tím, než dojde k nevratné eskalaci problémů a celkovému rozpadu rodiny. Zkušenosti vycházející z praxe sociální práce ukazují, že například pro úspěšnou sociální integraci sociálně vyloučené rodiny je nutné získat stabilní zaměstnání, stabilní bydlení a je nutné zajistit vzdělávání dětí v rámci hlavního proudu vzdělávání. V tomto ohledu je nutné, aby přirozenou součástí podpory byla spolupráce pracovníků v rámci jednotlivých ministerstev (např. v odboru školství, sociálního odboru, bytového odboru atd. a zároveň i konkrétních odborníků napříč obory, např. sociální pracovník, psycholog, speciální pedagog, právník atp.). Pokud se podaří současně tyto oblasti řešit napříč odděleními a obory, je naděje, že se vyloučené skupiny obyvatel úspěšně integrují do společnosti. (Moravskoslezský Kraj, Střednědobý plán rozvoje MSK, 2020).

2 Charakteristika odborného sociálního poradenství s prvky rodinného centra (RC)

Hlavním tématem bakalářské práce je vznik nové sociální služby na Jablunkovsku, jejíž náplní je rodinné poradenství a prevence rozpadu rodin. V oblasti Jablunkovska se prozatím taková ucelená služba a podpora obyvatel nenachází. Výhodou vzniku takové služby je nabídka pomoci občanům v tíživých rodinných situacích a zároveň nabídka preventivních aktivizačních programů pro rodiny. Následující odstavce nás seznámí s náplní a rozsahem působení odborného sociálního poradenství a možnými prvky rodinného centra.

2.1 Význam poradenství

V České republice rozdělujeme podle zákona o sociálních službách poradenství na dva typy, a to základní sociální poradenství (ZSP) a odborné sociální poradenství (OSP).

Každá organizace sociálních služeb poskytuje alespoň ZSP, které jim může pomoci vyřešit jejich nepříznivé sociální podmínky. ZSP je tedy primární službou. Poradenství se týká poskytování základních informací v sociální oblasti, ale i v o jiných oblastech, např. zdraví, práva, bydlení, využívání kompenzačních pomůcek, aktivního využívání volného času atp. Pracovníci sociálních služeb v rámci základního sociálního poradenství obvykle kromě poskytování informací pomáhají také s jednoduchými úkoly, jako je vyplňování dokumentů, podávání žádostí o sociální zabezpečení atp. Jedná se o jednoduché úkoly, které nevyžadují odborné znalosti konzultantů. Jakákoli další odborná pomoc patří do kompetence OSP a poradci ze ZSP se mohou odvolat na OSP, a tak službu klientovi doporučit.

Podle zákona 108/2006 Sb. se poskytuje OSP se zaměřením na potřeby jednotlivých sociálních skupin v oblastech občanské pomoci, manželského a rodinného poradenství, poradenství pro seniory, poradenství pro zdravotně postižené, poradenství pro oběti trestných činů a domácího násilí a speciální hospicovou péči. Mezi typy ústavních zdravotnických zařízení patří také sociální práce s lidmi, jejichž životní styl může způsobit konflikt se společností. Odborná sociální konzultace zapojená do této metodiky souvisí s definicí základní sociální konzultace, avšak poskytuje širší škálu služeb, odborných znalostí a hloubku konzultace.

OSP by obecně mělo občanům pomoci lépe se zorientovat v sociálním znevýhodnění, najít způsoby, jak zlepšit svůj život, a poskytnout uživatelům dostatek informací o jejich právech a povinnostech a o dostupných sociálních a souvisejících službách, aby se mohli lépe orientovat. Rozsah a forma pomoci a podpory poskytované prostřednictvím sociálních služeb musí vycházet z individuálně stanovených potřeb jednotlivců a měli by klienty podporovat v rozvoji jejich nezávislosti, motivovat je k činům směřujícím k nápravě jejich znevýhodnění (Hanzlíček, Vrajová a kol., Metodika odborné sociální poradenství, 2014).

V rámci svých aktivit přikládají konzultanti velkou důležitost kvalitě služeb. Jedním ze základních předpokladů je splnění standardů kvality stanovených v „zákoně o sociálních službách“. Obecně lze říci, že se jedná o soubor norem a pravidel, která definují úroveň kvality služeb poskytovaných v oblasti personálu, postupů a provozní bezpečnosti. Poskytovatelé služeb jsou odpovědní za vytváření interních pravidel a formulování metod pro osobní standardy a za poskytování služeb na základě těchto standardů. Tyto standardy také stanoví parametry v oblasti vztahu mezi poskytovateli služeb a uživateli. Formulace těchto pravidel zahrnuje materiální a technickou bezpečnost služby, personální zajištění, povahu cílové skupiny služby, cíl a poslání služby při respektování základních principů služby. Ve zpracování projektu na rodinnou poradnu je nutné věnovat značnou pozornost formulaci jednotlivých metod a pravidel, kde tato pravidla musí být během procesu realizace projektu a poskytování služby mnohokrát přehodnocena a revidována, zejména pokud jde o požadavky a cíle služby (Hanzlíček, Vrajová a kol., Metodika odborné sociální poradenství, 2014).

2.2 Model sociální služby odborného sociálního poradenství

Následující odstavce vycházejí z dokumentu, který vydal Moravskoslezský kraj v letech 2016 – 2018. Dokument Model sociální služby byl zpracován v rámci projektu „Efektivní naplňování střednědobého plánu v podmínkách MSK“. Záměrem modelu je zpracovat srozumitelný, graficky přehledný dokument, který může být využíván pro sdílení praxe, vytváření metodiky organizací, při střednědobém plánování sociálních služeb anebo zadavatelům sociálních služeb. V našem případě nám model pomůže specifikovat náležitosti, které při svém vzniku OSP potřebuje naplnit.

2.2.1 Vymezení typických nepříznivých situací, na které služba OSP reaguje

Působení odborného sociálního poradenství (OSP) má mnoho podob a zaměření. Při poskytování OSP se poskytovatelé služeb zaměřují na širokou škálu sociálního znevýhodnění, sociálně nežádoucích nebo rizikových jevů jednotlivců nebo skupin osob anebo se jednotliví poskytovatelé sociálních služeb a jednotlivé sociální služby poskytované OSP obvykle zaměřují pouze na určitý okruh sociálně nepříznivých osob nebo skupiny osob. Některé OSP se specializují pouze na určité situace nebo jsou poskytovány konkrétním skupinám lidí. OSP se velmi často zaměřuje na situace nebo skupiny lidí, na které se žádný jiný typ sociální služby výrazně nezaměřuje (např. oběti trestných činů, lidé opouštějící vězení, pachatelé domácího násilí atd.). OSP zahrnuje také sociální práci s lidmi, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností (MSK, Model sociální služby, 2016).

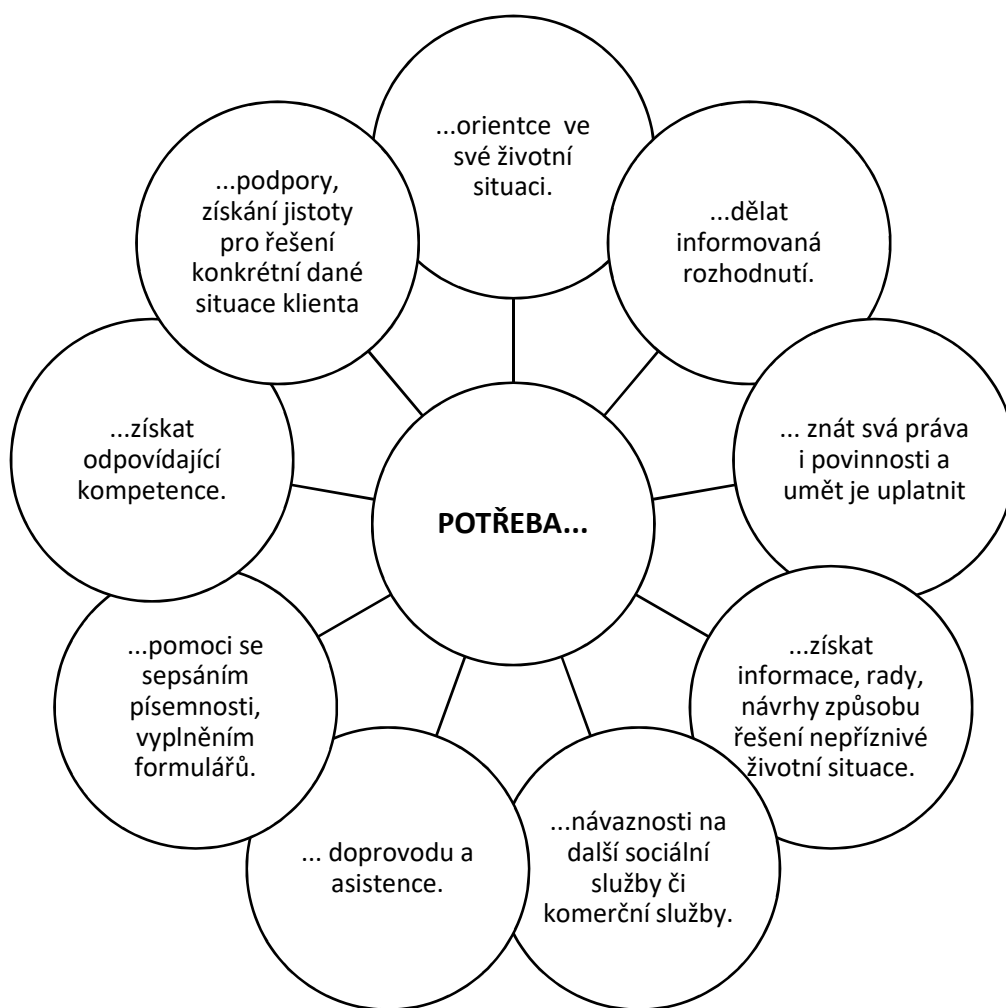
OSP vždy vykonává tyto základní činnosti - zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. *„Konkrétněji lze tyto oblasti specifikovat jako nedostatečné kompetence k hospodaření s financemi, ztrátu bydlení, závislosti (návykové látky, gambling), ztrátu zaměstnání, špatné pracovní-právní vztahy, problematiku trestných činů, narušené vztahy v rodině, zdravotní postižení a související agenda, nedostatečnou orientaci v sociálním systému (sociální dávky, důchodové pojištění apod.), nemoc, umírání.“* (MSK, Model sociální služby, 2016).

Lidé s těmito typy problémů se obrací na služby OSP, pokud nemohou nebo nejsou schopni vyřešit tyto situace sami nebo s pomocí jiných dostupných služeb. Typy služeb OSP jsou definovány především z těch situací, ve kterých se zájemci o službu nacházejí. Proto jsou vhodné pro osoby, které se v těchto situacích nacházejí, jejich rodinné příslušníky a další blízké osoby. Poradny mohou existovat samostatně, nebo se mohou v jedné službě kombinovat dle potřeb uživatelů konkrétní služby a dle zaměření poskytovatele služby. Z výčtu druhů OSP uvádím pouze psycho-sociální poradenství, které je v zájmu našeho projektového záměru. Dle dokumentu Model sociální služby sem spadají poradny pro osoby se závislostí a jejich blízké, poradny pro osoby se závislostí na alkoholu, poradny pro osoby se závislostí na jiných návykových látkách, poradny pro osoby se závislostí na gamblingu či s jinými škodlivými návyky, poradny pro osoby s obtížemi v mezilidských vztazích,

poradny pro rodinné a partnerské vztahy, poradny pro oběti domácího násilí, poradny pro osoby s výchovnými potížemi a jejich blízké (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.2.2 Specifikace potřeb, na které služba reaguje

Služby odborného sociálního poradenství reagují zejména na potřeby uživatelů uvedené v následujícím obrázku.

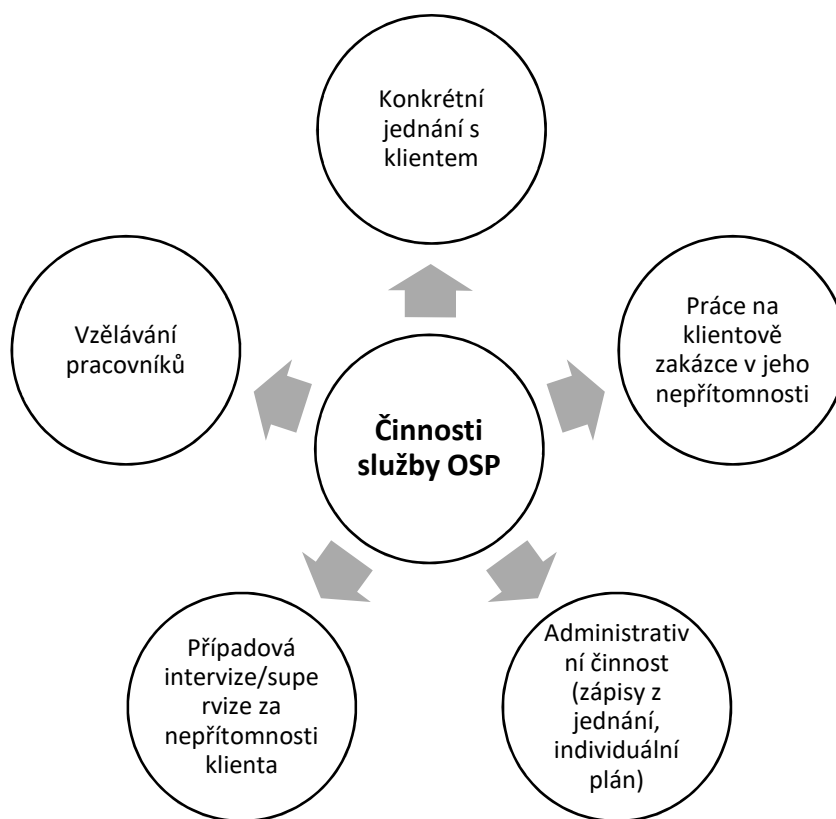

Obrázek 1 Reakce na potřeby klientů v OSP (Zdroj textu: MSK, Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou)

2.2.3 Činnosti služby

Služby odborného sociálního poradenství, které jsou znázorněny v následujícím obrázku, se převážně věnují přímé práci s klientem.

Nepřímá práce je veškerá aktivita, která souvisí s provozem služby, ale ne přímo s prací s konkrétním klientem. Patří sem také povinné školení zaměstnanců, pokud se nejedná o studium dokumentů a vyhledávání informace o konkrétní objednávce klienta, ale o obecném zlepšení kvalifikace poradců.

Obrázek 2 Činnosti, které OSP musí v rámci své služby vykonávat (Zdroj textu: MSK, Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou)

2.2.4 Optimální provozní doba

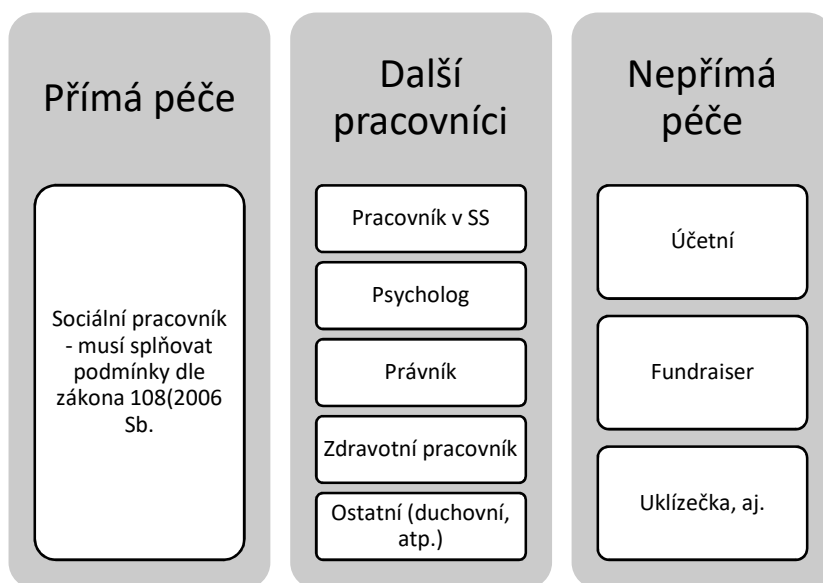
Dle Modelu sociální služby 2016 je ideální provozní doba ta, která je pro klienty časově dostupná. Také záleží na tom, zda se jedná o formu ambulantní či terénní služby anebo její kombinaci. V případě našeho návrhu se bude jednat o kombinaci obou forem. Za nejvýhodnější provozní dobu se považuje nabídka poradenství tvář v tvář 4-5 dní v týdnu, z toho minimálně 1-2 dny v ranních (od 7:00) nebo podvečerních hodinách (přinejmenším do 18:00). Je ovšem důležité brát v potaz samotnou potřebu klienta. V našem případě,

kdy se jedná o poradenské služby na maloměstě, budeme počítat s omezenější pracovní dobou a v případě větší poptávky se bude upravovat provozní doba dle potřeby klientů. Současně se v pracovních dnech budou prolínat aktivity spadající více do oblastí rodinného centra.

V době, kdy sociální služba není otevřena pro veřejnost, se dle potřeb klientů poskytuje poradenství jinými způsoby např. telefonicky, emailem aj. V případě nepřítomnosti poradců je možné zanechat klientovi vzkaz a v případě zmeškaných hovorů kontaktovat klienta zpět. Služby by měly nabízet klientům možnost objednat se na konkrétní čas (mimo služby, které jsou poskytovány osobám s obtížnou orientací v čase) (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.2.5 Optimální personální zajištění služby

Seznam profesí zapojených do přímé práce s ohledem na platné právní předpisy zobrazuje následující schéma.

Obrázek 3 Personální zajištění OSP (Zdroj textu: Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou)

Kapacitu služby OSP ve vztahu k množství jednoho zaměstnance na plný úvazek v přímé práci nejlépe ilustruje počet hodin, intervencí a průměrná denní docházka do služby. Intervence je jednotka času, ve které byla provedena přímá práce s klientem. Každých 30 minut přímé práce s klientem se započítává jako 1 intervence (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.2.6 Parametry kapacity

Kapacitu služby lze určit na základě pracovních úvazků zaměstnanců a rozsahu pracovní doby. Dále nám výkon služby určuje její typ, a to buď ambulantní anebo terénní služba, klienti a jejich požadavky (cílová skupina a její potřeby). Kapacita je také omezena nastavením délky intervence. Prokazatelně měřitelné jsou počty intervencí, nikoli počet uživatelů nebo uzavřených smluv. „Zároveň je vhodné nastavit čas pro vykazování jedné intervence, a to v průměru činí jednu hodinu. Týdenní kapacita na úvazek 1,0.“ (MSK, Model sociální služby, 2016).

Ambulantní služba: průměrně 3-7 uživatelů/den (důležitý je počet intervencí) + přestávky pro pracovníky. Vždy je důležité odůvodnit nastavení služby. Jedno jednání s klientem bez časového omezení odpovídá jedné intervenci (intervence může být různě časově dlouhá, záleží na typu zakázky klienta) (MSK, Model sociální služby, 2016).

Terénní služba: Pro práci s klienty v terénu je nutné zohlednit delší časový úsek vzhledem k času strávenému na cestě. Rozdíl je rovněž patrný, pokud je OSP poskytováno terénně v jednom městě, nebo se pracovník pohybuje v rámci celého MSK kraje (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.2.7 Minimální standard služby pro zajištění potřeb v území

Minimálním standardem se rozumí hranice udržitelnosti, pod kterou již nelze poskytovat kvalitní OSP. Za těchto okolností dlouhodobě chybí personál, poradní středisko má nevyhovující prostory, chybí zde zázemí personálu a provozní technologie (materiály a technické parametry) (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.2.8 Optimální výsledek práce služby směrem k uživatelům

Optimálním výsledkem činnosti OSP je klient, který se ocitl v nepříznivé životní situaci, se kterou se nedokázal vyrovnat a odchází:

- informován o možnostech řešení této situace,
- informován o svých právech a povinnostech,
- informován o dalších službách, na které se může ve svém prostředí obrátit,
- s novými kompetencemi po obdržení pomoci nebo podpory při řešení jeho situace.

V případě potřeby poradce posiluje adaptivní chování a návyky klienta a pomáhá mu potlačovat maladaptivní tendence, čímž snižuje riziko nevhodného řešení klientovy situace. Nesprávné řešení obtížné životní situace klientem by obvykle vedlo k negativním důsledkům pro klienta a společnost (např. kriminální činnost nebo bezdomovectví klienta). Díky službě OSP je klient lépe začleněn do společnosti, je méně pravděpodobné, že se stane obětí trestného činu, nebo se takového činu sám dopustí a posílí se jeho nezávislost, pokud se ocitne v podobné situaci znovu v budoucnosti. (MSK, Model sociální služby, 2016).

2.3 Charakteristika rodinného centra (RC)

Vznik rodinných center se datuje od 70. let 20. století v západních zemích. RC je soubor kvalitně poskytovaných služeb a aktivit pro rodiny s dětmi vycházejících ze širokého záběru rodinné politiky a potřeb místní komunity. Výrazným rysem rodinných center je jejich komunitní charakter. V těchto centrech se uplatňuje rodinná politika státu, centra vytváří prostor pro posilování členů rodiny a zároveň nabízejí konkrétní aktivity zaměřené na podporu dovedností člena rodiny anebo rodiny jako celku (Stones, 1994).

Rodinné centrum může fungovat jako denní centrum, kde je kladen důraz na sousedské vztahy a vytváří se zde podmínky a zázemí pro setkávání rodin. RC má k dispozici vlastní prostory a zařízení umožňující společná setkávání, realizaci činností až po potřebné intervence formou rodinné terapie a poradenství. Vzniká tak nový komunitní prostor a s ním spojené aktuální problémy komunity, na které je možné flexibilně reagovat. Možnosti různých kombinací přístupů a personálního zajištění (Warren-Adamson, 2017).

RC se mohou zaměřovat na oblast prevence a ochrany před riziky a zároveň se věnovat rodinám nacházejícím se v krizi a potřebujícím pomoc. Sociální služby zaměřené na práci s rodinou v obtížné životní situaci. RC považují rodinu jako celek a tím směrem zaměřují i svoje služby. RC mohou využívat individuální, skupinovou či komunitní formu sociální práce. Teoretické zázemí poskytoval Bronfenbrennerův ekologický model, který sledoval rodinu jako součást širšího okolí a ne jako samostatnou jednotku. V RC se klade velký důraz na zvyšování sebedůvěry jednotlivých členů rodiny. Klíčový termín je zmocnění, které spočívá v podpoře dovedností, jež klientovi umožňují samostatné zvládnání a řešení problémů. Dále v RC probíhají podpůrné programy dle potřeby komunity a jednotlivých klientů RC. RC disponují i oblastmi sociální práce jako je odborné sociální poradenství, asistence v domácnosti, sociálně aktivizační činnosti, různé druhy terapie (jednotlivců

a skupin). Další výzvou pro RC kromě práce s rodinou je i výzkumná činnost, která empiricky mapuje danou oblast (Matoušek a kol., 2013).

Existuje celá řada problémů spojených s rodinou a její pozicí jako prostředníka mezi jednotlivcem a společností. Rodinná centra lze chápat jako způsob převodu sociálních služeb ze státu zpět do rodiny a zdůraznění odpovědnosti matky za péči a socializaci dítěte. Potenciálem rodinných center je podpora postavení jednotlivých členů rodiny a umožněním dospělým a dětem zvyšovat jejich dovednosti, sebevědomí a sebeúctu.

Rodinná centra jsou pevně zakotvena v hodnotách a historii poskytování kvalitní potřebné péče o dítě a jsou do těchto otázek nevyhnutelně zahrnuta. Existují různé názory na ideologie, které jsou základem zakládání rodinných center (Matoušek a kol., 2013).

V našem případě se bude jednat o kombinaci těchto dvou služeb, tj. OSP a rodinného centra, a to zejména proto, že OSP bude působit na maloměstě, kde zřejmě nenaplní kapacitu poradenství na všechny dny v týdnu, ale aktivitami OSP se zároveň budou prolínat aktivity RC, které mají za cíl podporovat klienty OSP, a nabídnout tak hlubší a dlouhodobější spolupráci formou vzniklé komunity rodin v podobné situaci, podpůrné skupiny, aktivity pro rodiny, akce, přednášky atp.

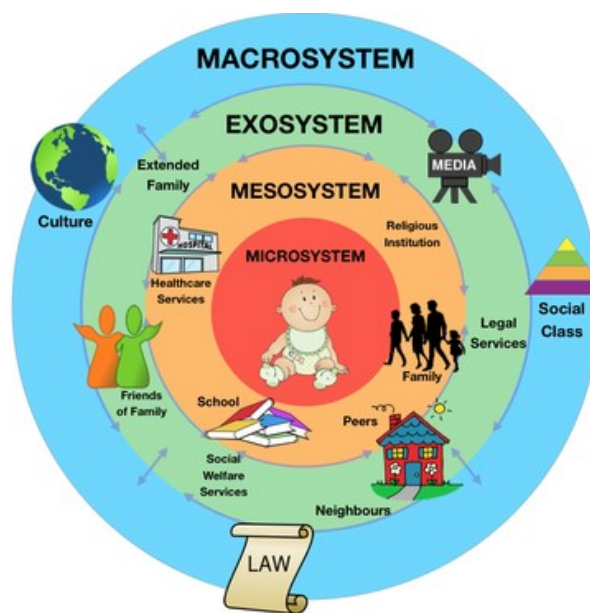
3 Vhodné teorie a metody sociální práce aplikovatelné v rodinném odborném poradenství

Kapitola si klade za cíl uvést teorie a metody sociální práce, o které se působení rodinné poradny může při svém fungování opřít. Pro projekt rodinné poradny je zvolena teorie sociální práce, tzv. Ekologická perspektiva (člověk v prostředí) a dále metoda sociální práce, tzv. Sociální práce s rodinou.

3.1 Teorie sociální práce - Ekologický model

V oblasti sociální práce je možné vybírat z několika aplikovatelných teorií pro využití v odborném sociálním poradenství, avšak v této práci se zaměříme na teorii ekologického modelu, který pohlíží na rodinu způsobem, kde rodina stojí na rozhraní mezi jednotlivcem a společností. Socializace se primárně uskutečňuje v rodině. Každý člen rodiny se nachází ve složité síti vztahů mezi individuálním, rodinným a sociálním prostředím. Jeden koncepční rámec, který pomáhá při jakékoli analýze a porozumění tomuto zdánlivému labyrintu, je obecná teorie systémů. Toto aplikovali a vyvinuli jako ekologický přístup k rodinám a dětem autoři Bronfenbrenner (1979) a Garbarino (1982).

Život jednotlivých dětí a rodin je ovlivněn nesčítelným množstvím vzájemně se ovlivňujících složek, kterými jsou např. vrozené fyzické a intelektuální dispozice dítěte; fyzické a emoční zdroje rodičů nebo jiných poskytovatelů primární péče; charakter vztahů v rodině a s přáteli, sousedy a širšími příbuznými; povaha vztahů s formálními sítěmi, jako jsou zdravotnictví, školství nebo sociální služby; materiální zajištění, včetně jídla, oblečení, tepla a přístřeší; širší okolní prostředí, jako je stav bydlení a silnic, nákupních a rekreačních zařízení; druh, požadavky nebo absence rodičovského zaměstnání; veřejná a komunální politika a způsoby řešení aktuálních problémů jako je např. zaměstnanost, zdraví, vzdělání, bydlení, doprava atp.; rozsah osobní a institucionální diskriminace; sociální postoje, normy a hodnoty, například v souvislosti s rodinným násilím, rasismem, alkoholismem, sexismem atd. (Stones, 1994, str. 9). Následující obrázek graficky znázorňuje výše zmíněné příklady systémů fungujících v prostředí a dítě uprostřed nich, které jej přímo či nepřímo ovlivňují.

Obrázek 4 Bronfenbrennerův ekologický model (Zdroj: Internet)

S využitím ekologické perspektivy zavádí Garbarino (1982) pojem sociokulturní rizika a příležitosti. Ten zdůrazňuje skutečnost, že každý ze systémů interagujících s dítětem má potenciál být pozitivním nebo negativním vlivem. Různé rodiny proto čelí různým příležitostem a rizikům, která souvisejí s výše uvedenými faktory. Je třeba mít na paměti rozmanitost a interakci faktorů, které vytvářejí výhody, ale také problémy pro děti a jejich rodiny. Podobně vysvětluje i Matoušek, že faktory, které nám napomáhají hodnotit situaci rodiny, dělíme na protektivní a rizikové. Rizikové faktory jsou ty, které ohrožují soudržnost rodiny či přímo ohrožují některého člena (např. násilí, závislosti, trestná činnost, nevěra atp.). Za rizikový faktor se také může považovat tzv. osobnostní zvláštnost, např. nepřiměřená žárlivost či autismus dítěte. Za projektivní faktory považujeme ty, které rodinám pomáhají zvládat složité podmínky, tj. sociální inteligence dítěte, silné osobní charakteristiky dospělého atp. Při řešení potíží rodina využívá i další zdroje, jimiž jsou materiální zdroje rodiny, osoby patřící do široké rodiny, osoby z místní komunity, kolegové, dobrovolníci, profesionálové z řad sociálních služeb, orgány místní samosprávy a státu. Sociální práce s rodinou považuje za ohrožené rodiny ty, u kterých nejsou dostatečně vyvážené rizikové faktory těmi projektivními či jinými zdroji. V těchto případech může nastat rozpad rodiny anebo závažná újma některého člena rodiny (Matoušek a kol., 2013).

Ekologická perspektiva pomáhá ozřejmit koncept „*člověka v prostředí*“. Zdůrazňuje, že není dostatečné zabývat se na jedné straně člověkem a na druhé straně prostředím.

Poukazuje na propojenost mezi nimi a na fakt, že právě na jejich společných hranicích vzniká mnoho životních stresů a problémů. Ať už tedy sociální pracovník pracuje přímo s jednotlivcem nebo institucí, musí si být vždy vědom jejich vzájemného vlivu a vzájemné závislosti. Sociální pracovník, který působí v úrovni plánování a tvorby strategií, ale také jako klinický psychoterapeut, si musí všimnout klienta i jeho prostředí (Matoušek a kol., 2013).

3.2 Metody sociální práce

Výše zmíněné odstavce nám vysvětlily způsoby interakcí rodiny a dítěte s prostředím, pozitivních či negativních vlivy, jež na rodiny působí. Dále si stručně uvedeme metody sociální práce, které jsou vhodné pro práci v rodinném poradenství a zároveň patří mezi nejvyužívanější v sociální práci MSK. Jsou jimi *„odborné a základní sociální poradenství (cca 20 %), sociální šetření (cca 10,6 %), depistáž (cca 6,1 %) a motivační rozhovor (cca 5,3 %). Mezi další nejčastěji uváděné metody sociální práce při jejím výkonu sociálními pracovníky obcí patří sociální práce s jednotlivcem, skupinou a/nebo komunitou. Zmiňovány byly také meziresortní spolupráce a spolupráce s poskytovateli sociálních služeb“*.

Pro práci s rodinami je vhodná **Sociální práce s rodinou**, kdy jejím hlavním cílem je poskytování podpory rodičům a dětem k zachování rodiny jako celku a snaha předcházet, zmírnit anebo eliminovat jakákoliv ohrožení dítěte. Rodina má v naší společnosti základní funkce, kterými jsou ekonomické zajištění a emocionální podpora všech členů rodiny. Aby tyto funkce mohly být naplněny, je třeba, aby rodina byla kompetentní si zajistit alespoň minimální potřebnou úroveň příjmů, uměla s nimi hospodařit, zajistila si bydlení a udržovala chod domácnosti. Dospělí v rodině mají kompetence k tomu, aby rodina fungovala, konstruktivně řešila konflikty a uměla kooperovat se širší rodinou a sociálním okolím. Dále by dospělí měli vnímat a naplňovat potřeby dětí, určovat pravidla pro fungování chodu celé rodiny a domácnosti a sledovat aktivity dětí, když nejsou s dospělými (Matoušek a kol., 2013).

Jednou z tradičních forem metod sociální práce je **Sociální práce s jednotlivcem** (Individuální sociální práci či Casework). V současné době se Casework orientuje na klienta v jeho prostředí - tedy na klienta v rodině, na jeho formální a neformální vztahy, na jeho okolí, na organizace, se kterými má klient problémy a na různé systémy pomoci. Fakt, že klient je součástí systému, vychází z teorie Ekologické sociální práce zmíněné výše. Základem je pochopení jedince, ale také rodiny, komunity i společnosti. Problémy můžeme

stručně rozdělit na vnější (prostředí, mezilidské – rodinné vztahy) a vnitřní (intrapsychické). Důležité je, aby klient byl aktivní a spolupracoval, protože je považován za způsobilého řešit svůj problém. Sociální pracovník v individuální sociální práci mobilizuje vlastní zdroje klienta a jeho kapacity pro řešení problému a současně respektuje pohled klienta na svou situaci. Tím mu nabízí možná řešení, ze kterých si klient může vybrat (Matoušek, 2013).

Také **metoda Sociální práce se skupinou** patří k tradičním metodám sociální práce. Skupinová sociální práce se vyvíjela přinejmenším částečně odlišně, odděleně od individuální práce, a odlišovala se od ní jednak svým zaměřením, jednak využíváním sociální a psychologické skupinové dynamiky. V rámci skupinové sociální práce se uplatňuje řada různých metod a forem práce, nicméně můžeme identifikovat některá společná východiska:

- Sdílení společného skupinového cíle – příležitost pro vzájemné sdílení členů skupiny. Sdílení je chápáno jako prostředek, který usnadňuje učení, rozvoj, utváření vztahů atp.
- Příležitost pro individuální posílení, růst sebeúcty a sebedůvěry – skupinové interakce vytvářejí prostor vzájemné pomoci. Člen skupiny může být pomáhajícím a současně i tím, komu je pomáháno. Účast ve skupině také poskytuje možnost zpětné vazby mezi členy skupiny. To vytváří podmínky pro osobní růst a rozvoj.
- Příležitost ke změně - síla a kolektivnost vytváří příležitost ke změnám. Jednotlivec má příležitost změnit své chování, pocity, postoje. Skupina udává vlastní směr i podmínky fungování. Podstatné je to, co vystává ze sociálních interakcí mezi členy a mezi členy a sociálním pracovníkem (Matoušek, 2013).

Výhodou skupinové práce jsou aspekty, které v individuální práci s klientem nejsou dosažitelné. Skupina může být klientovi zdrojem podpůrné síly. Těm, kteří usilují o nějakou sociální změnu, dává vzájemnou podporu, poskytuje možnost výměny informací, motivuje atp. Naopak nevýhodou mohou být obavy klientů ze skupinové terapie, proto je nutné zvážit, koho je možné do skupiny zapojit (Matoušek, 2013).

V **Sociální práci s komunitou** se jedná o zaměření na řešení sociálních problémů jednotlivců a skupin, ze kterých se komunita skládá. Cílem sociální komunitní práce je zapojení členů do komunity za využití všech dostupných zdrojů v komunitě a úsilí o sociální změnu. Jedná se o tzv. zplnomocnění komunity (Matoušek, 2013).

4 Teoretická východiska projektového záměru sociální instituce

Kapitola nás stručně uvede do problematiky projektového řízení. Přiblíží jednotlivé výchozí pojmy týkající se zpracovávání projektového záměru.

4.1 Charakteristika, cíle a plánování projektu

Projektem je jakákoli aktivita, která končí dosažením přesně stanoveného cíle, resp. výsledku. Projekt zahrnuje dočasné úkoly s přesně stanoveným cílem, jehož splnění vyžaduje organizované využití odpovídajících zdrojů. Projekt je charakterizován čtyřmi typickými rysy - trojrozměrný cíl, jedinečnost projektu, zahrnutí zdrojů a spolupráce s dotčenými organizacemi (Rosenau, 2000).

Projektový záměr je dokument sloužící k podrobnému plánování projektu. Zabývá se zejména otázkami za kolik, o co se jedná a jak dlouho to bude trvat. Projektový záměr taktéž klade důležité otázky ohledně způsobu řešení a zainteresovaných stran. Projektový záměr je taktéž komplexní dokument sloužící k představení projektu nadřízeným nebo investorům.

Předmět projektování sociální instituce může mít několik podob. Zejména se může jednat o založení nové instituce, kdy hlavním předmětem jsou problémy cílové skupiny a její potřeby. Dále se může jednat o projekt zaměřený na zefektivnění práce u již existující organizace anebo o přímou organizovanou pomoc určité skupině lidí při řešení jejich problémů (dobrovolnictví, výchovně osvětové činnosti anebo dosažení systémové změny na lokální, regionální anebo národní úrovni atp.). Charakteristické znaky projektů sociálních institucí řeší jedinečným způsobem problémovou situaci určité cílové populace. Tyto projekty mají stanoveny měřitelné a realizovatelné cíle, reagují adekvátními způsoby na problémovou situaci, kterou chtějí řešit, berou v úvahu vnější a vnitřní zdroje a mají jasně formulovanou strategii a taktiku (Vašečka, 2002)

Proces při řízení projektu se dle Rosenaua dělí do pěti rozdílných manažerských činností. Jedná se o:

1. Definování – definování projektových cílů

2. Plánování projektu (tým musí splnit podmínku trojrozměrného cíle, tj. specifikace provedení, časový plán a finanční rozpočet)
3. Vedení lidí pracujících na projektu
4. Sledování postupu prací na projektu
5. Ukončení projektu (ověření, že hotový úkol odpovídá aktuální definice cíle či cílů) (Rosenau, 2000, str. 12-13).

Tyto činnosti jsou společné jak pro projekty řešící technické problémy, tak pro projekty řešící problémy a sociální úkoly. Dva aspekty, ve kterých se řešení technických problémů liší od řešení sociálních problémů, spočívají v povaze řešeného problému. Projekty institucí sociální práce vycházejí z potřeb sociálních skupin, případně sociálních kategorií a prostředí a musí brát v úvahu a reagovat na mnohem složitější sociální situace než projekty zaměřené na řešení technických problémů (Vašečka, 2002).

Z pohledu projektového managementu vychází tři hlavní parametry, které jsou východiskem při rozhodování o projektu a které současně definují prostor, ve kterém se vytváří nová hodnota. Tato trojice je označována jako **trojimperativ**. Definice hlavních parametrů dle Doskočila (2013, s. 15):

- *„co má být uděláno (cíl),*
- *kdy to má být uděláno (doba) – čas pro naplánování jednotlivých činností projektu,*
- *za kolik (náklady) – finanční vyjádření přiřazených zdrojů projektu a ostatní náklady.“*

Další významným krokem je **stanovení cíle**, kde je nutné si ujasnit CO, PROČ a JAK budeme projektem řešit. Na základě toho definujeme zadání projektu a vypracujeme program řešení daného sociálního problému nebo úkolu. Po jeho ukončení se často vracíme na začátek a upravujeme původní záměr. Optimálně bychom měli profesionálně kvalitní řešení absolvovat v několika krocích, kde vybereme téma a formulujeme představy o jeho řešení.

Cíl projektu vyjadřuje očekávané změny, které jsou měřitelné a kontrolovatelné. Cíl je výsledek, kterého chceme realizovaným projektem nebo změnou dosáhnout. Pro formulaci cílů lze využít techniku **SMART**:

Obrázek 5 Formulace cílů technikou SMART (Zdroj: Internet; upraveno autorkou)

Plánování projektu pomáhá projektu držet směr vedoucí k cíli. Při zpracovávání plánovacích dokumentů projektu se dle Rosenaua, 2000 můžeme řídit následujícími kroky:

1. Rozpracujeme si **zadání projektu**, což je výběr tématu a formulování představy o jeho řešení. Cílem tohoto kroku je zvolení tématu a stanovení kritérií pro úspěšné řešení.
2. Dohodneme si **ideový návrh projektu**, což znamená upřesnění zadání projektu, které popisuje problém a jeho podstaty a stanovuje podmínky pro výběr adekvátního způsobu řešení. Cílem tohoto kroku je upřesnit zadání projektu a popsat problém a podstatu jeho řešení. Prostředkem je vypracování představy o žádoucí strategii a taktice.
3. Zpracujeme si **programový návrh projektu**, což nám definuje problémové situace cílové populace a konkretizování jejího řešení. Cílem tohoto kroku je definovat v podobě ideového návrhu projektu problémový prostor vhodný pro uplatnění metod intervence, které jsme zvolili, pro ovlivňování terčů a pro překonávání problémů v oblasti zdrojů.
4. Vypracujeme **návrh projektu**, který se stává pracovním plánem projektu, jehož cílem je uspořádat konkrétní akce a úkoly do logického pořádku v podobě pracovního plánu tak, aby plán vedl realizátory krok za krokem k dosažení vytyčeného cíle.
5. Určíme **potencionální rozpory (nejistoty) v projektu**, které nás nutí se zamyslet nad protiklady, které z návrhu projektu vyvstanou. Cílem tohoto kroku je nutnost identifikovat

všechny rozpory, sumarizovat je a vytvořit představu o jejich řešení. Nutné jsou konzultace návrhu projektu s relevantními partnery.

6. **Konečnou verzi návrhu** konzultujeme, a odstraňujeme tak sporné body v návrhu projektu do konečné podoby.

7. Připravujeme **projekt** do finální podoby **k předložení/ke schválení**.

Žádný z výše uvedených kroků není možné při sestavování projektu vynechat, protože na sebe jednotlivé kroky navazují a nadále se rozpracovávají (Rosenau, 2000).

Poté, co jsou určeny cíle a vybrána jedna z možných alternativ řešení, můžeme zahájit plánovací fázi, fázi řešení. Pro tuto fázi je v projektu rodinné poradny vybrána metoda **Logický rámec**, která nejefektivněji a komplexně formuluje zadání a strategii projektu. V případě, že není logický rámec zpracován, hrozí vysoké riziko překročení rozpočtu projektu, nedodržení jeho termínu, nedodání očekávaných přínosů a konflikty mezi zainteresovanými stranami. Dokument Logický rámec tvoří tabulka stanovující detailní aktivity pro realizaci jednotlivých dílčích cílů.

4.2 Právní forma založení RP

Neziskové organizace lze rozdělit podle principu financování na neziskové vládní (veřejné, státní) a neziskové nevládní (soukromé, nestátní) organizace.

Dle Škarabelové, 2005 jsou **vládní neziskové organizace** ty, které jsou zřízeny rozhodnutím státu (nebo regionu či obce). Primárně zajišťují provádění akcí na státní, regionální a komunální úrovni za účelem získání přímých výhod. Charakteristickým rysem těchto organizací je, že nejsou vytvořeny za účelem podnikání. Mezi další funkce patří institucionalizace a samospráva. Z hlediska právní formy jsou to příspěvkové organizace, státní, krajské nebo obecní organizační složky. Jde například o veřejné vysoké školy, rozhlas, televizi atd., kde převládá charakter veřejné služby. Nelze však vyloučit ekonomické a sekundární ekonomické činnosti, které nejsou primárně orientovány na zisk. Dosažený zisk není rozdělen mezi členy organizace, ale slouží jejímu dalšímu rozvoji a hlavní činnosti. Státní neziskové organizace jsou plně financovány z veřejných rozpočtů. (Šimková, 2014)

Neziskové nevládní organizace (dále jen „nevládní organizace“) vznikají rozhodnutím soukromého subjektu, právnické osoby nebo fyzické osoby. Tyto subjekty investují své zdroje do zavedených nevládních organizací, ale není vyloučen příspěvek

z veřejných rozpočtů a primárně se zajímají o získání přímých výhod, nikoli zisků. Existence nevládních organizací je založena na principu samosprávy společnosti, tj. schopnosti konkrétní skupiny lidí spolupracujících v konkrétním prostoru organizovat a řídit své činnosti navzájem. Tato oblast zahrnuje mimo jiné neziskové společnosti, církve, nadace, nadační fondy a od 1. ledna 2014 také nové právní formy - instituty a sdružení (Škarabelová, 2005; Boukal, 2013). Podle Rady vlády (2015) jsou za NNO považovány tyto právní formy soukromého práva - spolky a pobočné spolky, nadace a nadační fondy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, ústavy a školské právnické osoby. Druhy právnických osob se podle Občanského zákoníku dělí na korporace, fundace a ústavy.

Jelikož zpracováváný projektový záměr bude sloužit i k volbě právní formy RP, nabízí se nám několik variant možného založení RP. Jedná se o tyto formy: detašované pracoviště, nová služba při místní charitě anebo samostatná organizace, tj. zapsaný ústav (z.ú.). **Detašované pracoviště**, neboli oddělené či odloučené pracoviště, je místo výkonu povolání, které má sídlo mimo místo svého základního celku z důvodu účelnosti (např. Rodinná poradna v Ostravě založí své odloučené pracoviště v Jablunkově) (Kraus a kol. 2007, str. 879). Vznik **nové sociální služby** při místní charitě by znamenal, že již existující organizace působící na Jablunkovsku by rozšířila působení svých služeb o OSP. V našem případě bychom oslovili Charitu Jablunkov. Poslední variantou je **ústav**, který je právnickou osobou, zřízený za účelem provozování veřejné, sociální nebo ekonomické činnosti s využitím jejích osobních a majetkových složek. (Novotný, Ivičová, Novotná, & Štýsová, 2014)

4.3 Dostupnost sociálních služeb v Moravskoslezském kraji prostřednictvím Krajské sítě

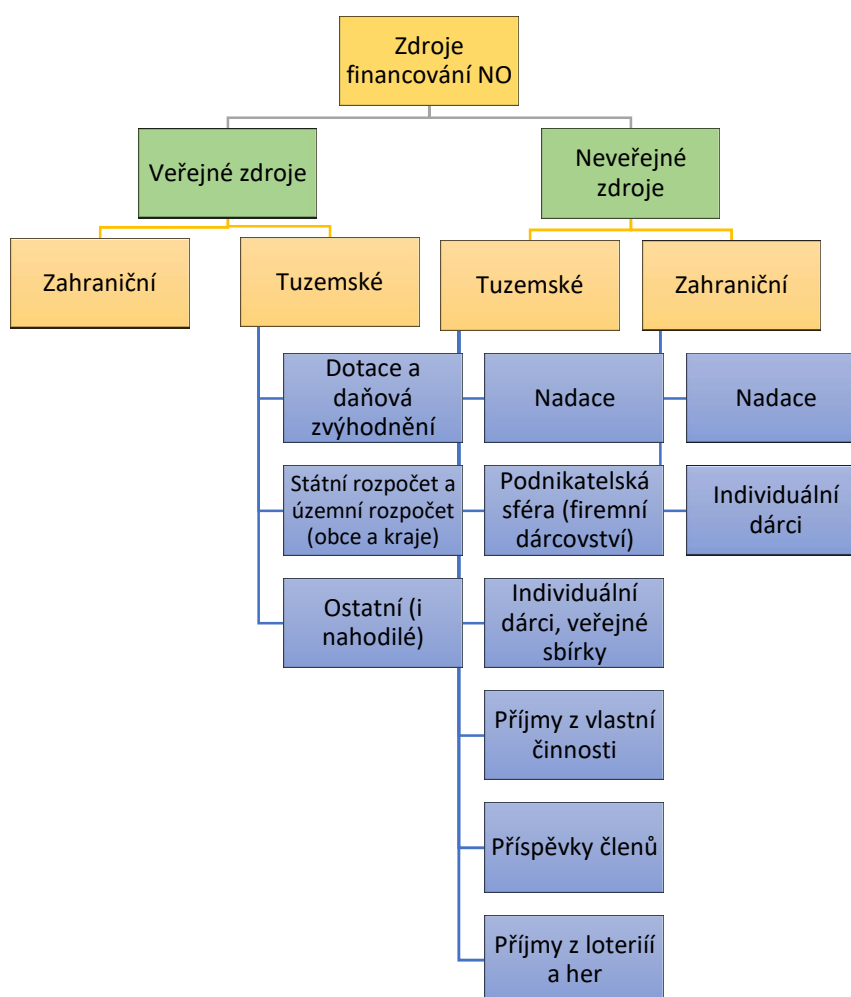
Výňatek ze Střednědobého plánu MSK kraje: *„Kraj je garantem dostupnosti sítě sociálních služeb na jeho území, kdy ve spolupráci s obcemi jako zadavateli sociálních služeb a poskytovateli sociálních služeb identifikuje skutečné potřeby, na které Krajská síť následně reaguje. Na základě zjištěných potřeb ze strany kraje může být také kraj ve spolupráci s obcemi veřejným zadavatelem služeb a aktivit, které efektivně podpoří řešení nepříznivé sociální situace osob se specifickými potřebami. Jedná se buďto o takové sociální služby, jejichž zřízení v rámci území obce není s ohledem na četnost výskytu potřeb efektivní, nebo*

se jedná o zadavatelskou roli v případech skutečně zjištěných potřeb v území, ve kterém není potřebná sociální služba dostupná“.

V kontextu procesu nastavování Krajské sítě a uzavírání pověření jsou preferovány dva principy. Prvním je samostatná registrace na místo poskytování sociální služby (nejlépe na úrovni obce s pověřeným obecním úřadem) a druhým jsou pověřené služby registrované výlučně pro území Moravskoslezského kraje

4.4 Financování projektu

Financování sociálních služeb v České republice je založeno na principu vícezdrojového financování, které je podrobněji znázorněno v následující tabulce.

Obrázek 6 Přehled vícezdrojového financování NO (Zdroj: internet; upraveno autorkou)

Nejdůležitějším zdrojem financování sociálních služeb je veřejný rozpočet. Pokud se jedná o služby sociální péče, platby si hradí uživatelé sami. Mezi další finanční zdroje patří

úhrady od zdravotních pojišťoven a dotace z evropských fondů. Největší část veřejného rozpočtu pochází z dotací kraje poskytovaných ze státního rozpočtu MPSV na sociální služby a kraj každoročně přerozděluje dotační program poskytovatelům sociálních služeb. Dotace je určena na financování nákladů na činnosti související s poskytováním základních typů a forem sociálních služeb v rozsahu vymezeném základní činností pro jednotlivé druhy sociálních služeb. Grant není určen k poskytování volitelných aktivit (fakultativní činnosti). „Vybrané druhy sociálních služeb jsou financovány z tzv. individuálních projektů kraje, v letech 2016–2021 se jedná o individuální projekt Podpora služeb sociální prevence. Projekt byl financován formou zálohových plateb, a to z 85 % z prostředků EU, z 10 % z prostředků státního rozpočtu a z 5 % z rozpočtu kraje.“ Podle podmínek výzvy, do které byl projekt podán, není udržitelnost projektu požadována a není třeba ani zvyšovat výdaje po jeho dokončení. Cílem projektu je podpora vybraných typů služeb sociální prevence zaměřených na práci s lidmi bez domova, lidmi pečujícími o malé děti, osobami ohroženými více riziky a v neposlední řadě o osoby se zdravotním postižením (Moravskoslezský Kraj. Střednědobý plán rozvoje, 2020).

Rozpočty místních samospráv (regionů a obcí) hrají důležitou roli při financování sociálních služeb. Přispívají nejen jako zakladatelé na provoz příspěvkových organizací, ale formou vyhlášených dotačních programů podporují i další subjekty poskytující sociální služby na svém území. Poskytováním dotací se Moravskoslezský kraj podílí na spolufinancování projektů v souladu se základními principy rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji. Podporovány jsou projekty, které odpovídají procesu střednědobého plánování potřeby a kvality sociálních služeb, vše na základě principů efektivity, efektivity a hospodárnosti využívání finančních prostředků. Příjemci dotací jsou zejména nestátní neziskové organizace, jejichž činnost je financována zejména prostřednictvím přidělených dotací a sponzorských darů, dále obce a příspěvkové organizace obcí (Moravskoslezský Kraj. Střednědobý plán rozvoje, 2020).

5 Projektový záměr: Rozšíření sociálních služeb prevence pro rodiny na Jablunkovsku o odborné sociální poradenství s prvky rodinného centra

Závěrečná kapitola bakalářské práce se dostává k její praktické náplni, a to k samotnému projektu rodinné poradny s prvky rodinného centra. Osnova projektu vychází ze šablony projektové žádosti na webových stránkách www.dotaceu.cz.

5.1 Popis výchozího stavu a zdůvodnění potřeby projektu

Projektovým záměrem je především nabídnout pomoc občanům Jablunkovska nacházejícím se v jakékoliv obtížné rodinné situaci, jež nedokáží řešit vlastními silami.

Projekt se zaměřuje na vznik sociální služby odborného sociálního poradenství pro rodiny s dětmi s prvky rodinného centra, která na Jablunkovsku chybí. Nejbližší podobná služba je v Třinci v dosahu cca 20 km. Tím, že jablunkovská oblast má i vzdálené a těžko dostupné lokality v horách, může být tato služba v Třinci obtížně dostupná.

Na Jablunkovsku je 23 tisíc obyvatel. Za posledních 5 let se uzavřelo cca 100 sňatků a zároveň cca 40% končí ročně rozvodem a z toho až 75% tvoří rodiny s nezletilými dětmi. Tato čísla nám ilustrují nepříznivý trend v rodinách. Vzhledem k celospolečenskému nárůstu konzumace alkoholu jak u dospělých, tak i mladistvých, dluhové problematice aj. je pravděpodobné, že se také rodiny potýkají s těmito problémy. Dalším nepříznivým vlivem je narušená stabilita rodin (tzn., že křehká nukleární rodina se slabšími vazbami na širší rodinu je v případě potíží závislá na pomoci státu).

Projekt reaguje na současné příležitosti, které komunitní plán města Jablunkova nabízí, a podporuje tak vznik služby pro cílovou skupinu rodiny s dětmi a páry, rodiny v krizi, děti a mladistvé a osoby v krizi. Na území zcela chybí rodinné odborné sociální poradenství, dluhové poradenství a poradenství pro osoby potýkající se závislostmi. Jelikož povolení ke zřízení rodinné poradny dává kraj, musí projekt vycházet z potřeb střednědobého plánu Moravskoslezského kraje, který definuje, o jaké odborné poradenství má ve svém plánování zájem a v jakých oblastech kraje schválí jejich vznik.

Záměrem a posláním této poradny je nabízet a poskytovat klientům poradenskou bezplatnou pomoc tak, aby nacházeli řešení svých obtížných situací, a mohli tak pracovat na zlepšení kvality jejich života. Na Jablunkovsku je velkým nedostatkem zejména odborná psychologická a terapeutická činnost, kde čekací doby jsou více než 3 měsíce, a to víceméně jen pro akutní stavy.

Jelikož se v projektu uvažuje o vzniku rodinné poradny na maloměstě a není jisté, do jaké míry bude možné naplnit její kapacitu, je vhodné rozšířit služby inspirované rodinnými centry, které by nabízely primární prevenci a osvětu, vznik komunity rodin, organizaci a podporu setkávání rodin a manželů, pomocné skupiny, spolupráci s místními organizacemi a farnostmi atp., a tím by byla podporována dlouhodobá spolupráce s klienty.

5.2 Cíle projektu a popis cílové skupiny

Hlavním cílem projektu je vytvoření podkladů, které by mohly posloužit k rozšíření sociální služby prevence a to o odborné rodinné poradenství OSP s prvky rodinného centra na Jablunkovsku. OSP tak poskytne obyvatelům jednoduchý přístup k informacím a službám v oblasti prevence, poradenství a konkrétní pomoci v běžných i krizových situacích. Poradna si klade za cíl vytvořit příjemné a bezpečné prostředí se širokou škálou služeb pro obyvatele Jablunkovska a zároveň tak spolupracovat s již existujícími sociálními subjekty.

Cílem služby je taktéž poskytovat potřebnou pomoc a podporu lidem, kteří pociťují (vnímají) svou osobní, partnerskou, rodinnou či mezilidskou situaci jako obtížnou (nepříznivou) a chtějí jí porozumět, změnit nebo řešit.

Dalším cílem je uvést poradnu do podvědomí občanů Jablunkovska a působit preventivně již na školách a přimět tak občany, aby alespoň v nějaké míře vědomě plánovali své rodičovství a získali tak povědomí o možnostech řešit své případné problematické situace včas. Bohužel tendence poslední doby je, že klienti navštěvují poradny příliš pozdě a mizí tak šance na záchranu rodiny jako celku, ale pouze se dořešují následky rozpadu rodin, které mají těžké dopady na děti i rozcházející se páry.

5.3 Stručný popis činností projektu

Hlavní činností rodinné poradny bude služba sociální práce, která zajistí odborné sociální poradenství pro rodiny, poskytne řešení rodinám, jež se nacházejí v tíživé situaci anebo krizi. Vedlejšími službami bude preventivní působení inspirované rodinnými centry a to tím, že bude sdružovat rodiny, hovořit o aktuálních tématech, pořádat akce a přednášky, organizovat svépomocné skupiny atp. a flexibilně mít možnost reagovat na potřeby komunity.

Základní typy činností poskytovaných v rámci OSP budou především sociálně terapeutické poradenství v oblasti rodinných a mezilidských vztahů, poradenství v oblastech fungování a nároků klienta v sociálním systému. Pracovník pomáhá při uplatňování práv a při obstarávání osobních záležitostí. Dále pracovník poskytuje poradenství při vyřizování běžných záležitostí, které souvisejí s řešením problému klienta a poradenství při obnovení nebo upevnění kontaktu klienta s přirozeným sociálním prostředím (partneři, rodina, přátelé apod., podpůrná krizová intervence). Hlavní principy fungování rodinné poradny jsou konzultace, doporučení na jiné služby a zázemí dlouhodobé spolupráce s klienty.

Projekt současně vymezuje vznik dvou nových pracovních míst, a to vedoucí pracovník/sociální pracovník a sociální pracovník s kompletním terapeutickým výcvikem. Předpokládané platové podmínky pro pracovníky s požadovaným VŠ vzděláním a terapeutickým výcvikem se pohybuje v 11. – 13. platové třídě, což činí mzdu od 28 300 tis./měs. podle získané praxe.

Služba je poskytována zdarma v době vypsanych otevíracích hodin anebo po osobní domluvě s klientem. Služba nabídne i zcela anonymní konzultace jak osobní, tak pomocí online prostoru či telefonu. V dokumentaci pro takové konzultace budou zapisovány pouze iniciály. Projekt taktéž nabídne službu mobilní poradny, kdy pracovník sociální služby bude mít k dispozici automobil, který mu umožní dojíždět do hůře dostupných lokalit ke klientům, kteří nemají možnost do poradny přijet.

5.4 Popis cílové skupiny

Cílové skupiny lze rozdělit na následující:

- Rodina – klientem je rodina v celém mezigeneračním rozsahu, jejíž členové se v důsledku vnějšího nebo vnitřního prostředí a nekontrolovaných mezilidských vztahů dostávají do obtížné psychosociální situace. Může

se jednat o děti, pěstouna a dítě, manželský pár, jiný rodinný subsystém nebo celou rodinu. Klientem může být i rodina s dětmi nebo náhradní rodina s dětmi, jejichž duševní a fyzický vývoj je ovlivněn dlouhodobou krizovou sociální situací, kterou rodiče nemohou překonat bez vnější pomoci a existují tak další rizika pro rozvoj dítěte.

- Osoba v krizi - klientem je jednatel nebo partner, který současně nemá schopnost bez vnější podpory a pomoci využívat své vlastní zdroje k řešení nepříznivých sociálně-psychologických podmínek (osobní, vztahové problémy).
- Děti a dospívající ohroženi sociálními nepříznivými událostmi - klienty jsou děti a mladí lidé, jejichž vývoj je ohrožen prostředím sociálních problémů, a proto čelí většímu riziku sociálního nepřizpůsobení. Jedná se o řešení situace, kdy mají děti konfliktní vztahy s rodiči (nebo pedagogy), mohou být doporučeny příslušným orgánem SPOD atp. Děti a mladiství mohou rovněž kontaktovat pracovníka sami.

5.5 Právní forma založení RP

Jelikož se předpokládá, že projektový záměr bude v praxi rozpracován podrobněji do požadované podoby, prozatím bereme v úvahu všechny možnosti právních forem založení rodinné poradny, jejichž podrobnější vysvětlení se nachází v kapitole č. 4.2. Jedná se o formy vzniku detašovaného pracoviště, vzniku nové služby při místní charitě anebo samostatného vzniku organizace, tj. zapsaný ústav (z.ú.).

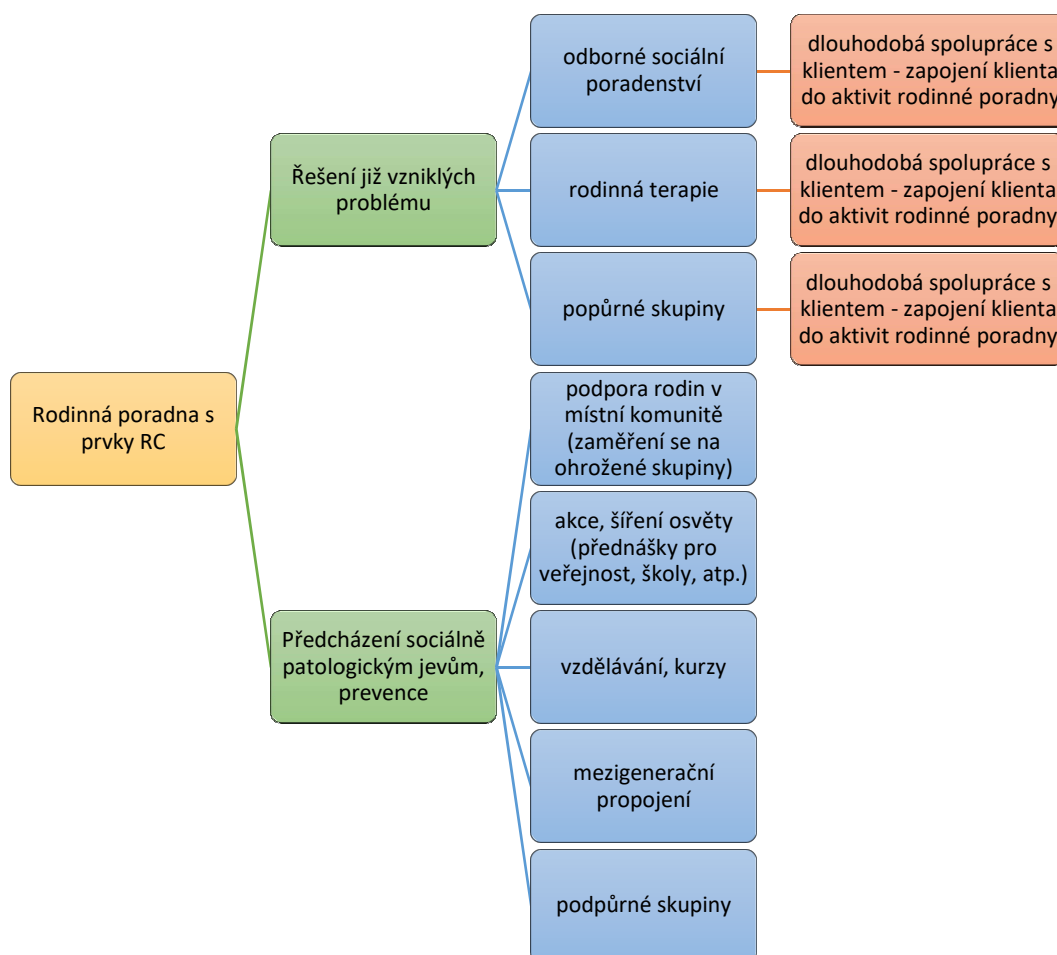
5.6 Příjemce podpory

Příjemcem finanční podpory pro realizaci a chod rodinné poradny bude ten subjekt, který se rozhodne projekt realizovat a provozovat. Jedná se o několik již zmiňovaných možností. V případě detašovaného pracoviště by byl příjemcem MSK. U vzniku nové služby při Charitě Jablunkov by byla příjemcem Charita Jablunkov. Vznikne-li nová organizace, příjemcem podpory bude její zakladatel (FO, obec, atp.).

5.7 Aktivity projektu

Projekt chce dosáhnout vzniku rodinné poradny s prvky rodinného centra, která bude pracovištěm zaměřeným na řešení aktuálních problémů klientů a také na prevenci sociálně patologických jevů ve společnosti a krize v rodinách. Rodinná poradna by měla působit jako poradenské centrum a centrum konkrétní pomoci pro jednotlivce a rodiny, pomáhat především jednotlivcům a rodinám v těžkých rodinných situacích, poskytovat jim komplexní péči a pomoci nalézt východisko z nouze. Následující diagram znázorňuje rozsah aktivit, které se flexibilně přizpůsobí místní poptávce klientů a komunity Jablunkovska.

Hlavním výstupem projektu bude podklad (dokument), který přispěje ke vzniku rodinné poradny na Jablunkovsku.

Obrázek 7 Diagram znázorňující aktivity rodinné poradny (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)

5.8 Zdroj financování

V kapitole č. 4.4 je podrobněji rozebráno vhodné financování sociálních služeb. Klade se zde důraz především na vícezdrojovost.

V případě financování varianty detašovaného pracoviště se bude především jednat o veřejné zdroje tuzemské, tj. dotace a daňová zvýhodnění, státní rozpočet a územní rozpočet obcí a kraje a nadále možností čerpat z tuzemských i zahraničních neveřejných zdrojů.

V případě vzniku nové sociální služby při Charitě Jablunkov bude služba financována v rámci rozpočtu Charity.

V případě vzniku nové neziskové organizace, a to z.ú., je možné na základě zpracované žádosti žádat o veřejné zdroje tuzemské, tj. dotace a daňová zvýhodnění, státní rozpočet a územní rozpočet obcí a kraje a nadále možností čerpat z tuzemských i zahraničních neveřejných zdrojů.

5.9 Realizační tým, postupy řízení a časový harmonogram projektového záměru

Realizační tým projektového záměru se bude skládat z vedoucího projektu (projekt manažer), odborníka na sepisování metodiky pro OSP a odborného poradce pro financování projektu. Projektový manažer bude řídit průběh tvorby projektového záměru a zároveň bude komunikovat se všemi dotčenými subjekty. Taktéž bude zpracovávat dílčí aktivity projektu, jako průzkum trhu, zpracování projektového záměru a jeho představení radě města a příslušným organizacím, výběr dodavatele služby a analýzu udržitelnosti projektu. Odborník na sepsání metodiky OSP je osoba, která sepíše nezbytný dokument pro realizaci služby, kde se stanovují způsoby práce s klienty, jednání v nestandardních situacích, standardy kvality služby atp. Poradce pro financování rozpracuje podrobně finanční analýzu projektového záměru a také návrhy o žádosti dotací a finanční podpory ostatních subjektů. Zároveň se bude podílet na analýze udržitelnosti projektu.

Časový harmonogram nám pomáhá rozvrhnout si postup jednotlivých kroků při realizaci projektového záměru. Následující tabulka znázorňuje průběh realizace klíčových aktivit projektového záměru v jednotlivých měsících a zároveň kompetentní osobu odpovědnou za jednotlivou klíčovou aktivitu.

Klíčové aktivity	Odpovědná osoba	Měsíce roku 2022											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
KA1: Průzkum proveditelnosti	Projektový manažer												
KA2: Zpracování projektového záměru s důrazem na udržitelnost a jeho schválení	Projektový manažer												
KA3: Výběr dodavatele služby	Projektový manažer												
KA4: Zajištění finančních zdrojů (finanční analýza), žádost o dotace	Poradce pro financování projektů												
KA5: Zpracování metodiky OSP	Odborník na Metodiku SS												
KA6: Zajištění prostor, vybavení kanceláře	Dodavatel služby												
KA7: Výběrové řízení na nového pracovníka	Dodavatel služby												
KA8: Zaškolení pracovníka	Dodavatel služby												
KA9: Propagace služby	Dodavatel služby												
KA10: Zahájení provozu služby	Dodavatel služby												

Tabulka 1 Časový harmonogram klíčových aktivit projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)

5.10 Předpokládané náklady projektu

Následující tabulka odhaduje náklady na založení a počáteční působení RP. Nelze ji považovat za rozpočet, protože neobsahuje výnosy RP. Ty zatím neznáme a nevíme, který subjekt bude RP financovat.

ODHADOVANÝ ROZPOČET PROJEKTU	KČ/ROK
Rodinná poradna a centrum Jablunkov	
Mzdové náklady pro dva VŠ sociální pracovníky při plném úvazku se pohybují od 10. platové třídy a tj. 28 300Kč/měs.	680 000,00 Kč
Vybavení kanceláře (potřeby pro práci - 2x PC, tiskárna, software)	50 000,00 Kč
Vybavení prostor (nábytek)	50 000,00 Kč
Kancelářské potřeby (papíry, tonery, složky, atp.)	10 000,00 Kč
Dotované nájemné prostor vč. energií	80 000,00 Kč
Opravy, údržba PC, atp.	30 000,00 Kč
Náhlé výdaje, rezerva	70 000,00 Kč
Nákup automobilu	200 000,00 Kč
Provoz automobilu (benzín, opravy, servis)	50 000,00 Kč
Cestovné	20 000,00 Kč
Pohoštění	10 000,00 Kč
Propagace	10 000,00 Kč
Vzdělávání, supervize	50 000,00 Kč
Úklid	10 000,00 Kč
Daně a poplatky, ostatní náklady	
Cena projektu	60 000,00 Kč
Rezerva: cca 10% z celkových nákladů	149 000,00 Kč
POTŘEBNÁ ČÁSTKA PRO ZAHÁJENÍ SLUŽBY A PRVNÍ ROK PROVOZU	1 529 000,00 Kč

Tabulka 2 Předpokládané náklady projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)

5.11 Rizika projektu

Následující tabulka přehledně znázorňuje nejhlavnější rizika projektu. V průběhu zpracování a realizace projektu se jistě budeme potýkat s novými riziky, které v průběhu realizace vzniknou.

Zde určujeme potencionální rozpory (nejistoty) v projektu, které nás nutí se zamyslet nad protiklady, které z návrhu projektu objeví. Cílem tohoto kroku je nutnost identifikovat

všechny rozpory, sumarizovat je a vytvořit představu o jejich řešení. Nezbytné jsou konzultace návrhu projektu s relevantními partnery.

Riziko projektu	Eliminace rizika	
Zájem klientů o službu.	→	Průzkum mezi občany.
Vliv maloměsta na chod rodinné poradny (možná ztráta anonymity).	→	Průzkum mezi občany. Promyšlená volba umístění RP.
Zajištění finančních zdrojů.	→	Zpracování žádosti o dotace za pomoci zkušených odborníků. Mít dobře zpracovaný koncept projektu a umět jej velmi dobře odprezentovat u dalších možných dárců a podporovatelů.
Politická vůle.	→	Přesvědčit zastupitele města o přínosu projektu pro Jablunkovsko.
Úspěšně dokončit plán projektu.	→	Vyvarovat se zásadním chybám a mít velmi dobře zpracovaný projekt. Konzultace s úspěšnými odborníky na vytváření podobných projektů a získávání financí.
Konkurence sociálně aktivizační služby pro rodiny a poradenství odboru sociálních věcí.	→	Zjistit jakou formou konkurence pracuje a zda se jejich činnost kryje s náplní práce OSP.
Zajištění udržitelnosti projektu.	→	Mít zajištěnou klientelu a být dostatečně aktivní a angažovaní. Působnost pro širokou veřejnost (přednášková činnost, akce, ...)
Dostupné volné pracovní síly požadované kvalifikace.	→	Důsledně vybírat pracovníky na vybrané pozice.
Zajištění kvalitních služeb.	→	Mít kvalitní pracovníky, dobře zpracovanou metodiku, zajištění supervize a vzdělávání pro pracovníky.

Tabulka 3 Přehled rizik projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)

5.12 Publicita projektu

Jednou z dalších podstatných částí projektu je jeho publicita. Je nutné klást důraz na kvalitní informovanost mezi občany, a to zejména formou informačních letáků do všech zařízení, které jsou v kontaktu s rodinami a dětmi (školy, školky, pediatři, dům dětí

a mládeže, kostely, charity, úřad práce, odbor sociálních věcí,...). Služba se bude aktivně propagovat na společenských akcích města, podílet se na tvorbě akcí pro rodiny a taktéž se bude prezentovat formou přednáškové činnosti ve školách, farnostech atp. Služba si zřídí své facebookové a internetové stránky, na kterých bude k dispozici a bude odpovídat na dotazy.

5.13 Udržitelnost projektu

Jelikož je RP poskytována zdarma, je zcela závislá na finanční podpoře subjektu, který bude RP zřizovat. Dalším kritériem bude míra návštěvnosti a zájem o službu a její aktivity mezi občany.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala vznikem rodinné poradny v oblasti Jablunkovska a kladla si za cíl zpracovat projektový záměr, který by mohl sloužit jako reálný podklad pro další rozpracování.

Počáteční kapitola se věnovala současné situaci rodin z pohledu rodinné politiky státu. Kapitola popisuje jednotlivé oblasti (geografické, ekonomické, pracovní, bydlení, atp.), se kterými se dnešní rodiny musí potýkat. Na to navazuje bohatě diskutované téma „krize rodiny“ a s tím související „křehká stabilita rodin“, která má za důsledek rozpad rodin a vztahů. Podle psychologů páry často přicházejí do párové terapie příliš pozdě, přitom dle sociálních pracovníků, advokátů a soudců mnohdy přistupují k rozvodu příliš brzy, aniž by se předtím snažily své problémy účinně řešit. Úpravu péče o děti po rozchodu/rozvodu řeší páry většinou v emočně vypjaté fázi, mnohdy se dopouští chyb i z nevědomosti nebo špatné informovanosti. Tomu nahrává i nešťastný trend dnešní konzumní doby *„...řešení partnerských konfliktů vyžaduje významný objem času a energie. Ukončení vztahu se mnohdy zdá být (a někdy také je) snazší než se pokusit vztah „opravit“.* V těchto okolnostech může být nápomocná preventivní podpora rodin v jejich samostatném působení nejlépe před tím, než konflikty začnou eskalovat a dojde k rozpadu rodiny. Kromě toho bylo ze statistik zjištěno, že na Jablunkovsku dochází k rozvodům až v 40% manželství (číslo rozpadů rodin je vyšší, protože do statistik nejsou zahrnuty rozchody nesezdaných párů). Z toho až 75% rozvodů za účasti nezletilých dětí. Součinně i město Jablunkov reagovalo na poptávku svými potřebami v Komunitním plánování sociálních služeb města Jablunkova, kde projevilo potřebu vzniku podpory této cílové skupiny, a to formou odborného sociálního poradenství hned v několika oblastech (tj. dluhová problematika a zvýšení finanční gramotnosti, poradenství pro osoby se závislostí na návykových látkách a jejich blízké, špatné vztahy, krizové situace a nedostatek terapeutické péče a rodinné a partnerské poradenství včetně podpory dětí při rozpadu rodin) s realizací do roku 2023. Z toho plyne příležitost k založení dostupného rodinného poradenství a podpůrné preventivní aktivity posilující schopnosti rodin. Služba může nabídnout již zmíněné řešení konfliktů včas a předcházet tak rozpadům rodin.

V teoretické části dále najdeme rozpracovanou charakteristiku odborného sociálního poradenství. Přínosná je kapitola o modelu sociální služby OSP, která podrobně metodicky vymezuje, jak by činnost služby OSP mohla probíhat. V neposlední řadě se teoretická část

zabývá charakteristikou východisek projektového záměru, které jsou základními pojmy k pochopení práce s projektovým záměrem. Přibližuje pojmy projekt, projektový záměr a zmiňuje specifika projektování sociální instituce atp. Dále jsou vysvětleny formy založení rodinné poradny a možné druhy financování projektu.

Hlavním cílem práce bylo již zmíněné zpracování projektového záměru použitelného k dalšímu rozpracování. Tento hlavní cíl se podařilo naplnit v projektové části bakalářské práce. Projektový záměr je napsaný formou projektové žádosti o dotace a využívá tak všech potřebných náležitostí k podání žádosti.

Práce kombinuje službu rodinné poradny s prvky rodinného centra. Hlavní myšlenkou je zkombinovat tyto dva prvky (OSP a rodinné centrum) do jedné sociální služby. Tato služba by tedy plnila funkci poradenskou, tj. řešila by již vzniklé problémy formou rodinné poradny, rodinné terapie či podpůrné skupiny a poté tzv. funkci preventivní, kde bude snahou předcházet problémům vznikem komunity rodin a jejich aktivizace. Tato forma pomoci je typická právě pro rodinná centra. Tím by se nabízela dlouhodobější spolupráce s klienty a možnost propojovat poradenskou a preventivní činnost. Preventivní část způsobu práce dle rodinných center by také pomohla k naplnění kapacity rodinné poradny v případě nedostatečného počtu klientů. Tak jako tak budou aktivity rodinné poradny reagovat flexibilně dle poptávky klientů a občanů Jablunkovska.

Nedílnou součástí projektového záměru je vyhodnocení potencionálních rizik ohrožující chod rodinné poradny. Jedná se zejména o to, zda občané jablunkovska jsou a budou ochotni řešit své rodinné problémy v rodinné poradně (s čímž souvisí udržitelnost projektu), zda nebude převyšovat společenský nátlak maloměsta a s tím související ztráta anonymity. Dále bude nutné vyřešit, jaká právní forma poradny bude ta nejvhodnější. Projektová část zmiňuje všechny možné varianty, tj. detašované pracoviště, vnik nové služby anebo přidružená služba k místní charitě. Na to dále navazují zdroje financování, které budou záviset na tom, jaký subjekt bude poradnu provozovat, a výše přiznaných dotací. V neposlední řadě zájem obce a Moravskoslezského kraje zřizovat rodinnou poradnu na Jablunkovsku. Další riziko ohrožující kvalitu služby jsou dostupné pracovní síly, které jsou předpokladem pro poskytování kvalitní sociální služby.

Součástí práce je vypracovaný nástroj, tzv. „strom problémů“, který nám analyzuje a přesněji formuluje daný problém. Metoda nám umožnila snadno hierarchicky znázornit všechny souvislosti spojené s řešeným problémem. Dalším vypracovaným nástrojem je tzv. logický rámec, což je nástroj, který propojuje všechny náležitosti projektového záměru a

pomáhá analýze a identifikaci problémů. Umožňuje tak definovat cíle a stanovovat konkrétní aktivity k řešení problémů. Součástí práce je i propagační materiál ve formě plakátu.

Projekt taktéž může sloužit jako inspirace pro vznik rodinných poraden v jiných maloměstech, která budou řešit podobná úskalí, jak naplnit kapacitu služby a udržet si dlouhodobý chod služby.

Bibliografie

Tištěné dokumenty

KUCHAŘOVÁ A KOL., Věra. *Zpráva o rodině 2020: Strategické dokumenty v oblasti podpory rodiny*. VÚPSV, v. v. i. Praha, 2020.

STONES, Christine. *Focus on families: family centres in action*. Macmillan International Higher Education, 1994

HUGHES, Marilyn; TUNSTILL, Jane; ALDGATE, Jane. *Improving children's services networks: Lessons from family centres*. Jessica Kingsley Publishers, 2006.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

WARREN-ADAMSON, Chris (ed.). *Family centres and their international role in social action: social work as informal education*. Routledge, 2017

JEDLIČKA, R., KOŤA, J. Aktuální problémy výchovy: Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Praha: Karolinum 1998, s. 39-40.

FISCHER, S., ŠKODA, J. Sociální patologie. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 13.

ROSENAU, Milton D. *Řízení projektů*. Vyd. 3. Přeložil Eva BRUMOVSKÁ. Brno: Computer Press, c2007. ISBN 978-80-251-1506-0.

VAŠEČKA, I. 2002. *Projektování institucí sociální práce*. SPP 341

DOSKOČIL, R. 2013. *Metody, techniky a nástroje řízení projektů*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. 165 s. ISBN 978-80-7204-863-2.

KRAUS, Jiří, a kol. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia (ÚJČ AV ČR), 2007. 879 s. ISBN 978-80-200-1351-4.

REPUBLIKA, ČESKÁ. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Sbírka zákonů České republiky*, 2012.

BOUKAL, P. (2013). *Fundraising pro neziskové organizace* (1. vyd.). Praha: Grada Publishing a.s.

NOVOTNÝ, P., IVIČOVÁ, J., NOVOTNÁ, M., & ŠTÝSOVÁ, M. (2014). *Nový občanský zákoník, Principy a pojmy* (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

Elektronické zdroje

HANZLÍČEK, Miloš a Petra VRAJOVÁ A KOL. *Metodika odborné sociální poradenství "Poradna v Kostce": Projekt "Aktivizace rodin"*. Krásná Lípa, 2014.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Model sociální služby: Odborné sociální poradenství* [online]. 2016-2018 [cit. 2021-8-27]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/temata/eu/model_12_odborne-socialni-poradenstvi.pdf

VÁCLAVKOVÁ, Renáta. *Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit pro ORP Jablunkov na léta 2019-2023*. Ostrava, 05/2018n. 1.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Střednědobý plán rozvoje MSK na léta 2021 - 2023*. Ostrava, 2020.

ŠKARABELOVÁ, S. (2005). *Definice neziskového sektoru* (Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS). Brno: CVNS

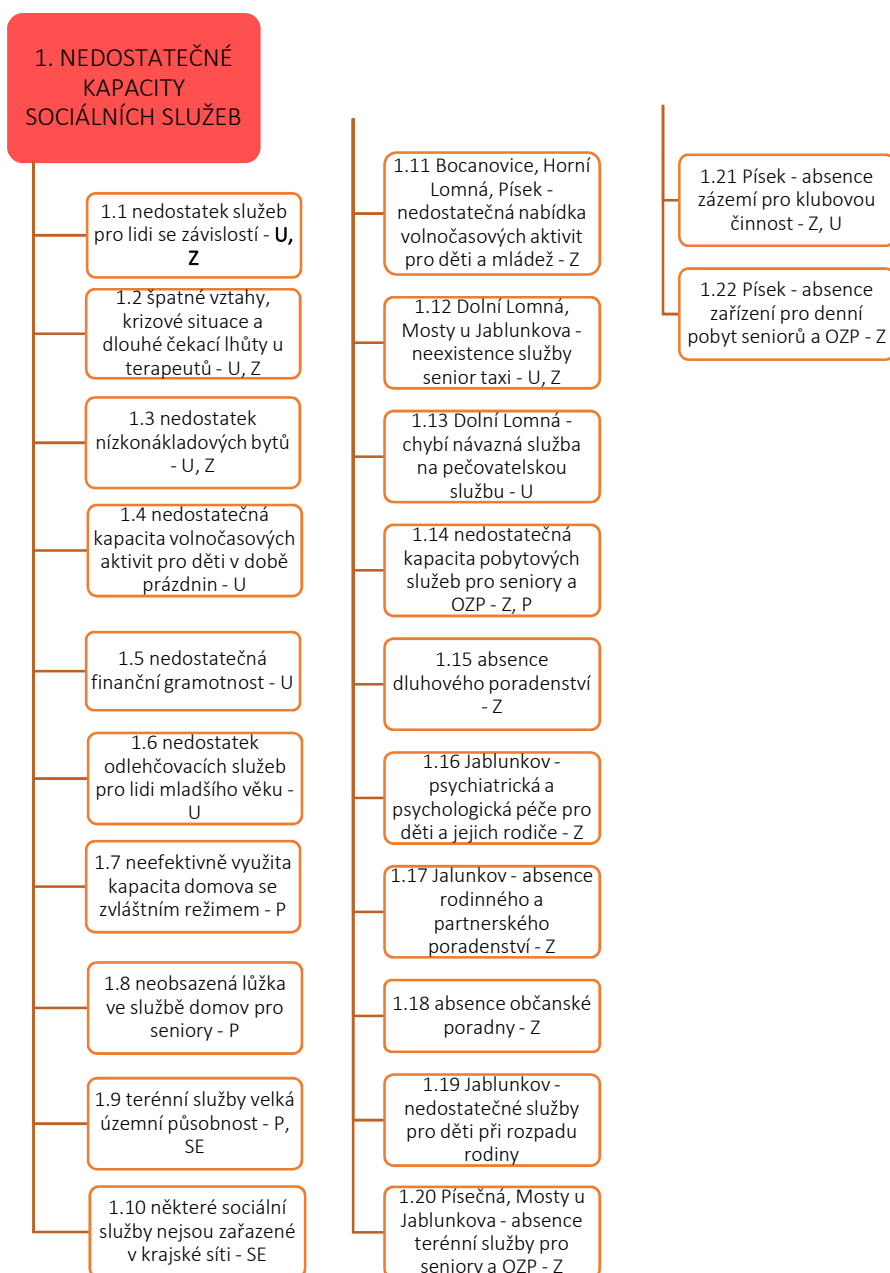
ŠIMKOVÁ, E., (2014). *Non-profit Sector*. Dostupné z: <http://inpdf.uhk.cz/wpcontent/uploads/2014/03/Non-profit-sector.pdf>

Příloha č. 1 – Výňatek z komunitního plánu sociálních služeb území ORP Jablunkov

Cíl	1.1 Vznik služeb odborného sociálního poradenství
Popis oblasti	V území ORP Jablunkov je nezbytné zajištění služeb odborného sociálního poradenství zejména v oblastech: - dluhové problematiky a zvýšení finanční gramotnosti, - poradenství pro lidi se závislostí na návykových látkách a jejich blízké, - rodinného a partnerského poradenství včetně podpory dětí při rozpadu rodiny
Období realizace	2019 - 2023
Postup realizace	<ul style="list-style-type: none"> - definování rozsahu sociální služby – počet hodin provozu poradny, tematické oblasti, formy spolufinancování - oslovení možných poskytovatelů sociální služby pro jednotlivé oblasti - výběr vhodných prostor a obcí - rozšíření registrace poskytovatele včetně rozšíření sítě služeb MSK - zahájení provozu poradny
Finanční náklady a zdroje	Dle rozsahu domluvené spolupráce
Výstup/hodnotící indikátory	Vznik poradny/počet dnů v měsíci fungování poradny
Garant/osoby zodpovědné za realizaci	Starostové obcí ORP Jablunkov

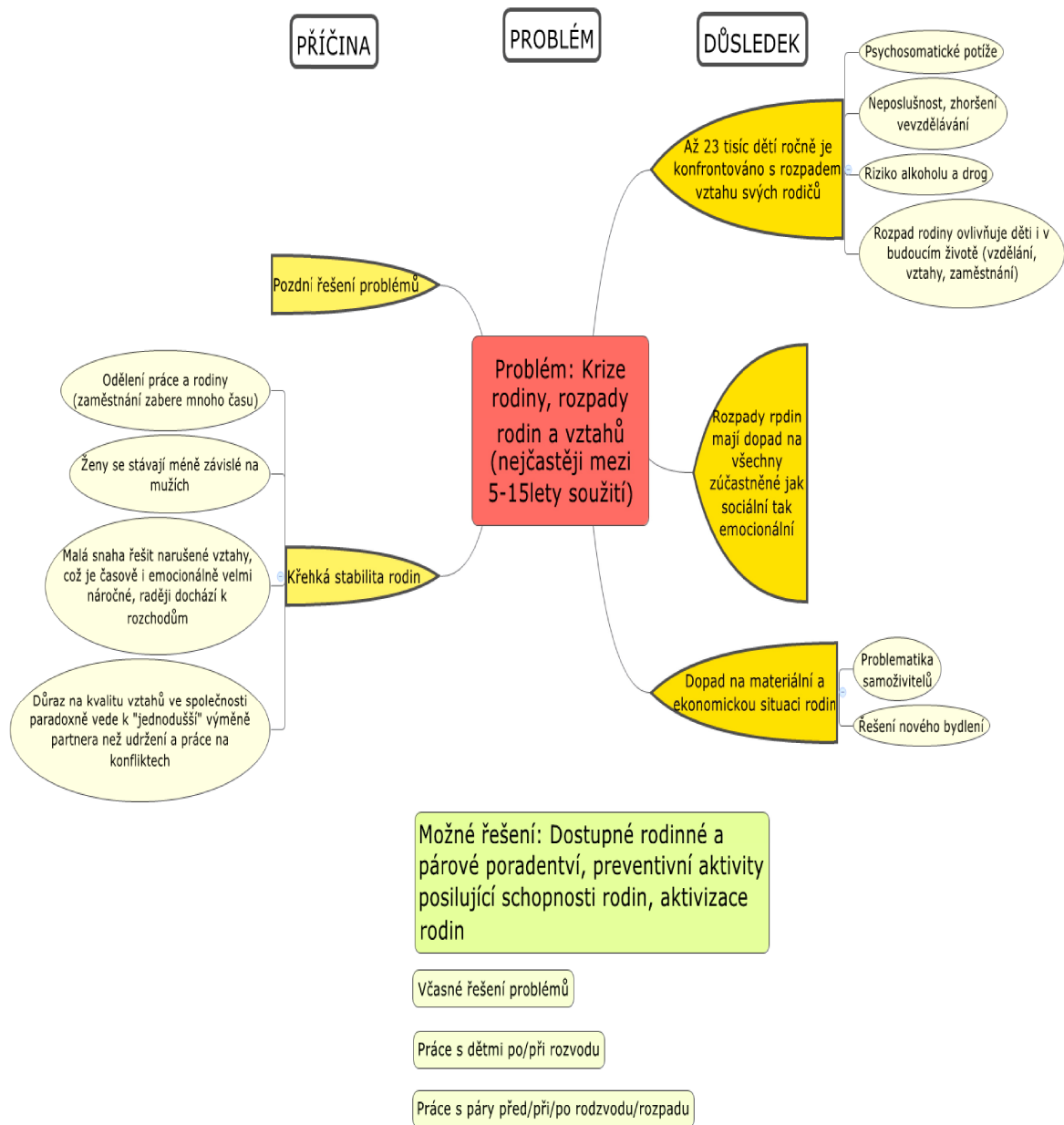
Tabulka 4 Výňatek z dokumentu: Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit pro ORP Jablunkov na léta 2019-2023

Příloha č. 2 – Výňatek z komunitního plánu sociálních služeb území ORP Jablunkov

Tabulka 5 Výňatek z dokumentu: Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit pro ORP Jablunkov na léta 2019-2023

Příloha č. 3 – Strom problémů

Obrázek 8 Strom problémů (Zdroj: Vlastní, zpracování autorkou)

Příloha č. 4 – Logický rámec

Logický rámec projektu: Rozšíření sociálních služeb prevence pro rodiny na Jablunkovsku o odborné sociální poradenství s prvky rodinného centra			
Předkladatel projektu: Lenka Czepezor	Celkové odhadované náklady projektu 1 529 000 Kč		
Logika intervencí	Objektivně ověřitelné ukazatele	Zdroje a prostředky ověření ukazatelů	Předpoklady /Rizika projektu
Hlavní/celkové cíl(e)	Měřitelné indikátory na úrovni hlavních cílů	Kde se dají získat informace o objektivně ověřitelných ukazatelích	
<ul style="list-style-type: none"> vytvoření podkladů sloužící ke vzniku sociální služby prevence a to o odborné rodinné poradenství s prvky rodinného centra, které na Jablunkovsku chybí 	<ul style="list-style-type: none"> nárůst poptávky po psychoterapii se zdvojnásobil (z 10% populace na 20%) Zdroj: Výzkum Hedepy zkrácení čekací doby u terapeutů/psychologů ze 3 měsíců alespoň na 1 měsíc (i méně) zajištění sociální a psychologické péče o rodiny, děti, jednotlivce v oblasti Jablunkovska snížení rozpadů rodin (rozpady až 45% manželství (ročně až 23 tis. dětí rozvedených rodičů) snížení rozpadů rodin s nezletilými dětmi (až 75% rozpadů na Jablunkovsku) podpora rodičů hledající rovnováhu mezi zaměstnáním a rodičovstvím podpora rodiny potýkající se s alkoholismem, týráním, domácím násilím atp. 	<ul style="list-style-type: none"> statistiky ČSÚ, ÚP a MPSV Zpráva o rodině od MPSV Komunitní plánování sociálních služeb města Jablunkova informace z OSPOD Jablunkov 	
Účel projektu/ specifický cíl	Měřitelné indikátory na úrovni výsledků – konkrétní hodnoty jednotlivých cílů projektu	Kde se dají získat informace o objektivně ověřitelných ukazatelích	Nezbytné vnější podmínky pro dosažení hlavního cíle mimo naši odpovědnost
<ul style="list-style-type: none"> vznik rodinné poradny s prvky rodinného centra chce nabídnout jednodušší přístup k pomoci chce působit i preventivně a podporovat rodiny; aktivizovat rodiny eliminace rozvodovosti, rozpadu rodin, patologických jevů atp. 	<ul style="list-style-type: none"> počet klientů RP počet intervencí počet výjezdů do terénu počet preventivních aktivit počet úspěšně vyřešených intervencí počet spolupracujících organizací 	<ul style="list-style-type: none"> účetní a personální evidence žadatele evidence klientů monitorovací zprávy dotačního programu statistiky ČSÚ statistiky Ministerstva zdravotnictví ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí zprávy úřadů práce 	<ul style="list-style-type: none"> zájem občanů o službu zajištění dlouhodobé provozní a finanční a institucionální udržitelnosti viditelné pozitivní výsledky služby a jejich dlouhodobá udržitelnost veřejná podpora projektů tohoto zaměření

Výstupy projektu/očekávané výsledky	Měřitelné indikátory na úrovni výstupů nezbytné pro zabezpečení účelu	Kde se dají získat informace o objektivně ověřitelných ukazatelích	Předpoklady a rizika na úrovni výstupů podmiňující dosažení účelu		
<ul style="list-style-type: none"> • kvalitní projektový záměr • Rodinná poradny vykazující dobré výsledky (až 60% úspěšných intervencí) • fungující pro-rodinné aktivity v rámci rodinné poradny (prvky rodinného centra) - vznik aktivní komunity • vznik nového pracovního místa 	<ul style="list-style-type: none"> • samotná dokumentace projektového záměru • počet aktivních klientů rodinné poradny (osoba/měsíc) • počet uzavřených případů RP (os./měs.) • počet odbavených klientů po telefonu, emailem • počet klientů ve svépomocných skupinách • počty realizovaných pro-rodinných aktivit • aktivity prevence (přednášky na školách, přednášky pro dospělé, kurzy atp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • dokument projektového záměru u dodavatele • evidence dokumentace o klientech • evidence majetku • účetní evidence, mzdové listy • zápisy a evidence osob z pro-rodinných aktivit • přednáškové materiály, evidence účastníků • statistiky OSPOD, ÚP 	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitní zpracování projektu, které zajistí životnost a udržitelnost RP • výstupy projektu budou realizovány flexibilně na požádání klientů • monitoring výsledků působení služby; případné změny či zlepšení se projeví v novém nastavení poskytování služby • podpora zájmu o službu i ze strany jiných organizací působících na Jablunkovsku (školy, církve, ÚP, OSPOD, atp.) jak oslovit cílovou skupinu a nabídnout pomoc 		
Klíčové aktivity/činnosti projektu	Výčet měřitelných vstupů nezbytných pro zabezpečení aktivit projektu (Jaký typ zdrojů projekt vyžaduje)	Časový rámec aktivit	Předpoklady a rizika na úrovni vstupů		
<ul style="list-style-type: none"> • průzkum trhu • zpracování projektového záměru • výběr dodavatele služby • zpracování finanční analýzy (zajištění finančních zdrojů) • zpracování metodiky OSP • zajištění vhodných prostor a vybavení kanceláře • zajištění telefonní linky • výběrové řízení na pracovní pozici sociálního pracovníka • zpracování metodiky OSP pro rodiny • zaškolení nového personálu u partnerských organizací (různé kurzy) • propagace služby (letáky, webové stránky atp.) • zahájení provozu 	<ul style="list-style-type: none"> • výstup z analýzy potřeby RP mezi občany Jablunkovska • projektový tým a projektová dokumentace • noví zaměstnanci popř. proškolení stávajících k realizaci RP • prostory pro realizaci RP • doporučení a rady partnerských organizací • finanční vstupy k realizaci projektu • odborné služby (finanční analýza, metodika OSP) <table border="1" data-bbox="499 1619 815 2042"> <thead> <tr> <th data-bbox="499 1619 815 1659">Předběžné podmínky</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="499 1659 815 2042"> <ul style="list-style-type: none"> • narůstající rozpady rodin • podpora projektu ze strany zastupitelů města Jablunkova a MSK • vyhlášení dotačního programu a úspěch projektu v dotačním řízení • navázání spolupráce s odborníky a výběr kvalitního zpracovatele projektu </td> </tr> </tbody> </table>	Předběžné podmínky	<ul style="list-style-type: none"> • narůstající rozpady rodin • podpora projektu ze strany zastupitelů města Jablunkova a MSK • vyhlášení dotačního programu a úspěch projektu v dotačním řízení • navázání spolupráce s odborníky a výběr kvalitního zpracovatele projektu 	<p>KA1: Průzkum proveditelnosti (leden, únor 2022)</p> <p>KA2: Zpracování projektového záměru s důrazem na udržitelnost a jeho schválení (únor, březen 2022)</p> <p>KA3: Výběr dodavatele služby (březen, duben 2022)</p> <p>KA4: Zajištění finančních zdrojů (finanční analýza), žádost o dotace (duben až červenec 2022)</p> <p>KA5: Zpracování metodiky OSP (červenec, srpen 2022)</p> <p>KA6: Zajištění prostor, vybavení kanceláře (srpen, 2022)</p> <p>KA7: Výběrové řízení na nového pracovníka (srpen, 2022)</p> <p>KA8: Zaškolení pracovníka (srpen, září 2022)</p> <p>KA9: Propagace služby (říjen, 2022)</p> <p>KA10: Zahájení provozu služby (listopad, 2022)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zájem občanů Jablunkovska o službu RP • výběrové řízení pro dodavatele služby RP • zodpovědný přístup projektového týmu (znalosti, zkušenosti, řešení problémů) • dostatečné finance na realizaci projektu • dodržení pravidel dotačního programu • realizace projektu ve stanoveném harmonogramu • konkurence jiných služeb • dostupná kvalitní pracovní síla • vliv maloměsta na chod rodinné poradny (možná ztráta anonymity klientů v prostředí)
Předběžné podmínky					
<ul style="list-style-type: none"> • narůstající rozpady rodin • podpora projektu ze strany zastupitelů města Jablunkova a MSK • vyhlášení dotačního programu a úspěch projektu v dotačním řízení • navázání spolupráce s odborníky a výběr kvalitního zpracovatele projektu 					

Příloha č. 5 – Plakát

**RODINNÁ
PORADNA
JABLUNKOV**

Je někdo blízký v těžké situaci?

Jsi dítě a trápíš se?

Jste rodina v problematické situaci?

Jste manželé či partneři a neklape to?

Prožíváš těžké období a nevíš jak jej řešit?

Potřebuješ odbornou radu?

Rodinná poradna

Beatus

Nová sociální služba pro všechny občany Jablunkovska nabízí odbornou podporu a pomoc rodinám, které pocítují svou osobní, partnerskou, rodinnou či mezilidskou situaci jako nepříznivou a chtějí ji porozumět, změnit nebo ji vyřešit.

Služba je poskytována zdarma.

Najdete nás v: Jablunkově

Otevírací hodiny:
PONDĚLÍ 8 - 14HOD
ČTVRTEK 14-18 HOD
PÁTEK 8-14 HOD

Volejte na tel: 777 888 999
Pište na email:
poradnabeatus@gmail.com

Ve spolupráci s:

Jablunkov

Obrázek 9 Propagační materiál (Zdroj: Vlastní, zpracování autorkou)

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1 Reakce na potřeby klientů v OSP (Zdroj textu: MSK, Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou)	19
Obrázek 2 Činnosti, které OSP musí v rámci své služby vykonávat (Zdroj textu: MSK, Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou)	20
Obrázek 3 Personální zajištění OSP (Zdroj textu: Model sociální služby, 2016; upraveno autorkou) ...	21
Obrázek 4 Bronfenbrennerův ekologický model (Zdroj: Internet)	26
Obrázek 5 Formulace cílů technikou SMART (Zdroj: Internet; upraveno autorkou)	31
Obrázek 6 Přehled vícezdrojového financování NO (Zdroj: internet; upraveno autorkou)	34
Obrázek 7 Diagram znázorňující aktivity rodinné poradny (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)	40
Obrázek 8 Strom problémů (Zdroj: Vlastní, zpracování autorkou)	53
Obrázek 9 Propagační materiál (Zdroj: Vlastní, zpracování autorkou)	56
Tabulka 1 Časový harmonogram klíčových aktivit projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)	42
Tabulka 2 Předpokládané náklady projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)	43
Tabulka 3 Přehled rizik projektu (Zdroj: Vlastní; upraveno autorkou)	44
Tabulka 4 Výňatek z dokumentu: Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit pro ORP Jablunkov na léta 2019-2023	51
Tabulka 5 Výňatek z dokumentu: Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit pro ORP Jablunkov na léta 2019-2023	52

Anotace

Bakalářská práce se věnuje tématu rodinné poradny na maloměstě. Reaguje na nedostatečnou dostupnost služeb podporující rodiny na Jablunkovsku. Mnoho současných rodin prochází krizí a vlivem její nestability dochází k častým rozpadům rodin. Do této složité životní situace je vtažen velký počet nezletilých dětí, které se v souvislosti s rozpadem vztahů musí vyrovnávat a zároveň to ovlivňuje jejich budoucnost. Práce nabízí zpracovaný projektový záměr pro založení rodinné poradny s prvky rodinného centra.

Klíčová slova

rodina, rozpad rodin, krize rodiny, projektový záměr, rodinná poradna, odborné sociální poradenství

Annotation

The bachelor's thesis deals with the topic of family counseling in a small town. It responds to the lack of availability of supportive family services in the Jablunkov region. Many current families are going through a crisis, and their instability is leading to frequent family breakdowns. A large number of minor children are drawn into this difficult life situation, who have to come to terms with the breakdown of their relationships and at the same time it affects their future. The work offers a developed project plan for the establishment of a family counseling center with elements of a family center.

Keywords

family, family breakdown, family crisis, project plan, family counseling, professional social counseling